RAZINA TRANSPARENTNOSTI FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA NOGOMETNIH KLUBOVA U RH S OBZIROM NA NJIHOV PRAVNI OBLIK

Kuzmanić, Andro

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:428736

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

RAZINA TRANSPARENTNOSTI FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA NOGOMETNIH KLUBOVA U RH S OBZIROM NA NJIHOV PRAVNI OBLIK

Mentor:

prof. dr.sc. Branka Ramljak

Student:

Andro Kuzmanić

Split, rujan, 2017.

SADRŽAJ:

1. UVOD 1

1.1. Problem istraživanja 1

1.2. Predmet istraživanja 2

1.3. Istraživačke hipoteze 3

1.4. Ciljevi rada 3

1.5. Doprinos istraživanju 4

1.6. Metode istraživanja 4

2. NOGOMET, NOGOMETNI KLUBOVI U RH I NJIHOV PRAVNI OBLIK 5

2.1. Definicija i povijest nogometa 5

2.2. Definicija sustava natjecanja u Hrvatskoj 6

2.2.1 Propozicije natjecanja 7

2.3. Prva hrvatska nogometna liga za seniore 9

2.3.1. Povijest prve hrvatske nogometne lige 9

2.4. Druga hrvatska nogometna liga za seniore 11

2.5. Vrste pravnih ustroja nogometnih klubova 11

2.5.2.Klub kao sportska udruga 12

2.5.3. Klub kao športsko dioničko društvo 15

3. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI I REGULATORNI OKVIR 19

3.1. Pojam i značaj analize financijskih izvještaja 19

3.2. Vrste i osnovna obilježja financijskih izvještaja 20

3.2. Izvještaj o financijskom položaju 21

3.3. Račun dobiti i gubitka 25

3.4. Izvještaj o zadržanoj dobiti 27

3.5. Izvještaj o novčanom toku 28

3.6. Bilješke uz financijske izvještaje 29

3.7. Zakonski i međunarodni okvir za nogometne klubove u RH 30

4. UTJECAJ PRIMJENE PRAVNOG USTROJA NOGOMETNOG KLUBA NA RAZINU TRANSPARENTNOSTI FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA U RH 33

4.1. Općeniti podaci 33

4.2. Računovodstvo nogometnih klubova 35

4.2.1. Podaci o klubovima s obzirom na njihov pravni ustroj 36
4.3. Potvrđivanje hipoteze 45
5. UTJECAJ NOVOG ZAKONA O SPORTU NA RAZINU TRANSPARENTNOSTI FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA 47
5.1. Definicija i osnove Zakona o sportu 47
5.2. Analiza doprinosa transparentnosti 49
6. ZAKLJUČAK 51
POPIS TABLICA 54
POPIS GRAFOVA 54
POPIS SLIKA 54
SAŽETAK 55

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Nogomet kao društveni fenomen, nastao prvenstveno zbog zabave za široko pučanstvo i često korišten kao ispušni ventil kako za društvene tako i za privatne probleme, danas se iz popularnog društvenog fenomena postupno transformirao u gospodarsku djelatnost koja diljem svijeta privlači značajna strana ulaganja. Kao i svaki drugi veliki biznis, tako i u nogometu svakoga dana možemo svjedočiti višemilijunskim iznosima transfera igrača te ogromnim marketinškim iznosima i tv pravima koji zajedno čine jednu od najvećih stavki u svijetu ovoga sporta.

Brojne benefite koje donosi nogomet kao područje javnog interesa jedan su od glavnih razloga zbog kojih nogomet postaje iznimno primamljiv privatnim interesima. Zbog upletanja privatnog interesa koji je vođen isključivo profitnim motivima i koji je danas nemoguće izostaviti iz svijeta sporta javljaju se i brojne dileme vezane uz pravni status nogometnih klubova, zatim problemi vezani uz računovodstvene politike i porezne obveze, ali i subvencije koje se dobivaju od institucija javnog sektora. Sve ove manjkavosti često rezultiraju i lošom transparentnošću nogometnih klubova.

Jedan od glavnih zadataka transparentnosti poduzeća upravo je da osigura vjerodostojne i kvalitetne informacije vanjskim korisnicima kako bi mogli imati što jasniju sliku o trenutnom stanju u poduzeću te predodžbu o rezultatima koji se mogu očekivati u skorašnjoj budućnosti. Pritom se kao najvažniji kriterij za transparentnost poduzeća uzima dostupnost financijskih izvještaja pojedinog poduzeća. Financijski izvještaji bi trebali biti glavni nositelji računovodstvenih informacija te bi trebali na fer i objektivan način pružiti informacije o imovini s kojom poduzeće raspolaže te informacije o uspješnosti poduzeća kroz izvješće o računu dobiti i gubitka za pojedinu godinu. Također, vrlo važno je izvješće o novčanom tijeku iz kojeg se može iščitati kako je poduzeće upravljalo sa novčanim tokom tijekom godine te kakva je zapravo likvidnost poduzeća bila tijekom promatrane godine. Sa aspekta nogometnih klubova izvješće o novčanom tijeku može prikazati dosta realniju i objektivniju sliku o trenutnoj likvidnosti i stabilnosti nogometnog kluba nego što se to može iščitati iz drugih izvještaja. Vrlo važnu stavku za vanjske korisnike predstavljaju i bilješke o izvješćima u kojima se mogu pronaći sve važnije informacije o izboru pojedinih računovodstvenih politika.

1.2. Predmet istraživanja

Glavni predmet istraživanja proizlazi iz samog problema istraživanja, a poseban naglasak je stavljen na transparentnost financijskih izvještaja nogometnih klubova s obzirom na njihov pravni oblik. Transparentnost financijskih izvještaja predstavlja jedan od velikih problema u nogometu s kojim se vrlo često susreću i krovne nogometne organizacije poput FIFA-e i UEFA-e ali i većina nacionalnih saveza. Upravo različitim zakonskim regulativama nastoji se pritisnuti nogometne klubove kako bi bili što transparentniji u svom poslovanju i kako bi se smanjila potencijalna mogućnost od prijevare.

Poseban naglasak stavlja se na razinu transparentnosti financijskih izvještaja nogometnih klubova u Republici Hrvatskoj koji se natječu u prvom i drugom rangu nacionalnog prvenstva za seniore s obzirom na njihov pravno ustrojstvo. Nogometni klubovi u Hrvatskoj najčešće su ustrojeni kao udruga građana ili sportsko dioničko društvo te bi shodno tome nogometni klub kao udruga građana trebao raditi u javnom interesu i biti transparentniji i otvoreniji od nogometnih klubova ustrojenih kao športska dionička društva. Nažalost, u većini slučajeva nogometni klubovi koji se vode kao udruge građana pokazuju se kao više začahureni u odnosu na sportska dionička društva. U teorijskom dijelu rada objasniti će se i način funkcioniranja nogometnih klubova u Hrvatskoj te razlike koje proizlaze s obzirom da li je nogometni klub udruga građana ili sportsko dioničko društvo. Zatim postojeće zakonske regulative i na koji način one pridonose većoj transparentnosti nogometnih klubova.

1.3. Istraživačke hipoteze

Nakon izlaganja problema istraživanja potrebno je postaviti temeljne hipoteze na kojima će se temeljiti rad:

H0: **Nogometni klubovi u RH ustrojeni kao udruge građana imaju veću razinu transparentnosti financijskih izvještaja u odnosu na nogometne klubove ustrojene kao sportska dionička društva.**

H1: **Novi Zakon o sportu doprinosi većoj razini transparentnosti financijskih izvještaja nogometnih klubova u Republici Hrvatskoj.**

Na temelju postavljenih hipoteza želi se ispitati jesu li uistinu udruge građana otvorenije i transparentnije prema javnosti nego što su to nogometni klubovi koji su u privatnom vlasništvu. Također, novi Zakon o sportu trebao bi poboljšati stanje u hrvatskom nogometu i doprinositi većoj transparentnosti nogometnih klubova u državi.

1.4. Ciljevi rada

Cilj ovog istraživanja izvodi se iz postavljenih hipoteza čime će se putem prikupljenih i obrađenih podataka o nogometnim klubovima iz prve i druge hrvatske nogometne lige dobiti jasnija slika o razini transparentnosti financijskih izvještaja s obzirom na pravni oblik nogometnog kluba.

Također, ispitati će se da li novi Zakon o sportu pridonosi većoj razini transparentnosti kod nogometnih klubova u Hrvatskoj. Na kraju potrebno je testirati jesu li metode izračuna reprezentativne kako bi se dobiveni rezultati istraživanja mogli smatrati relevantnima. Osim navedenih empirijskih spoznaja, u teorijskom dijelu rada kao ciljevi se ističu predstavljanje svakog pravnog oblika nogometnog kluba, te prednosti i nedostatci istoga.

1.5. Doprinos istraživanju

Kako je tema ovog rada vezana za razinu transparentnosti financijskih izvještaja nogometnih klubova u RH s obzirom na njihovo pravno ustrojstvo, ovim radom nastojat će se doprinjeti istraživanju da se odgovori na pitanje kakvu razinu transparentnosti imaju udruge građana, a kakvu sportska dionička društva. Isto tako teorijsko istraživanje i obrada podataka o novom Zakonu o sportu u ovom radu može ponuditi odgovor na pitanje je li novi Zakon o sportu doprinosi većoj transparentnošću u hrvatskom nogometu.

1.6. Metode istraživanja

Nakon proučavanja domaće i strane literature, stručnih i znanstvenih članaka, a u svrhu postizanja ciljeva istraživanja i donošenja zaključaka, u teorijskom dijelu rada koristiti će se sljedeće metode istraživanja.

1. **Induktivna metoda** – uključuje način zaključivanja i općih postavki do konkretnih pojedinačnih zaključaka.
2. **Deduktivna metoda** – uključuje zaključivanje o općim sudovima temeljem pojedinačnih ili posebnih činjenica.
3. **Metoda analize** – temelji se na raščlanjivanju složenih pojmova, sudova i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente.
4. **Metoda sinteze** – postupak spajanja jednostavnih misaonih tvorevina u složene i složenih u još složenije.
5. **Povijesna metoda** – postupak kojim se na temelju raznih dokumenata i dokaznog materijala može saznati sve što se u prošlosti dogodilo te kako i zašto se dogodilo.
6. **Metoda komparacije** – predstavlja postupak kojim se uočava i uspoređuje sličnost i zajednička obilježja dvaju ili više događaja, pojava ili objekata.
7. **Metoda deskripcije** – postupak jednostavnog opisa ili očitovanja činjenica, te empirijsko potvrđivanje njihovih veza i odnosa.
8. **Metoda dokazivanja i opovrgavanja** – ima svrhu utvrditi istinitost pojedinih spoznaja inkorporiranjem gotovo svih metoda, ali i suprotno.

2. NOGOMET, NOGOMETNI KLUBOVI U RH I NJIHOV PRAVNI OBLIK

2.1. Definicija i povijest nogometa

Nogometna igra je kompleksna agnistička kineziološka aktivnost koja pripada grupi polistrukturalnih ackiličkih gibanja, a obilježava je visok varijabilitet motoričkih radnji kojima se igra realizira i kojima igrači postižu osnovne ciljeve igre: postizanje pogotka i pobjedu. (Barišić, 2007).

Nogomet je aerobno-anaerobni sport s određenim fazama niskog (submaksimalnog i maksimalnog) opterećenja kao što su: sprintevi, promjene pravca kretanja, skokovi, zaustavljanja. Aerobne i anaerobne sposobnosti su temelje u ispoljavanju idržljivosti (Mihančić i Ujević, 2007).

Igre koje su se temeljile na napucavanju lopte odigravale su se u mnogim zemljama tijekom povijesti. Najstarija igra o kojoj postaje važeći dokumenti jest Cuju, spomenuta tijekom vojnih vježbi za vrijeme Dinastije Čin u Kini (255.-206. prije Krista). Ostale pradavne igre bile su Kemari u Japanu te Harpastum u Starom Rimu.

Pravila nogometa donesena su sredinom 19. stoljeća da bi konačno ujedinila sve vrste nogometa koje su se igrale po raznim školama diljem Ujedinjenog Kraljevstva. Prva su pravila izmišljena u Cambridgeu 1848. No, ta pravila nisu bila usvojena. Tijekom 50-ih godina 19. stoljeća, brojni klubovi diljem država s engleskim kao materinskim jezikom igrali su nogomet koji se razlikovao od jednog do drugog mjesta. Neki klubovi su donosili vlastita pravila, a najpoznatija su bila Sheffieldska nogometna pravila iz 1867. Također, 1862., John Charles Thring iznio je svoju vrstu pravila koja su imala utjecaja u stvaranju prvih fiksnih pravila.

Sva ova pravila za pozitivnu su posljedicu imale stvaranje prvog nogometnog saveza, dana 26. listopada 1863. Prvo okupljanje saveza bilo je u Freemason˙s Tavern u ulici Great Queen Street, London.

Danas, pravila donosi IFAB (International Football Association Board). Ovo je tijelo osnovano 1886. Poslje sastanka u Manchesteru. Na tom su sastanku sudjelovali osim engleskog, i škotski, velški i irski nogometni savez.

Najstarije nogometno natjecanje je engleski FA Cup, prvi put održan 1872. Engleska je također dom najstarije lige, osnovane 1888. Od strane Aston Ville. Originalni sustav natjecanja okupljao je 12 momčadi iz središnje i sjeverne Engleske.

FIFA je osnovana 1904. u Parizu, obećavši da će poštivati i pokušati unaprijediti nogometna pravila. Povećana popularnost nogometa na međunarodnoj razini dovela je da IFAB primi FIFA-u pod svoje okrilje 1913. godine. U današnje vrijeme, IFAB se sastoji od četiri člana iz FIFA-e, te od jednog predstavnika iz svakog od četiri britanska saveza.

U današnje vrijeme, nogomet svoj status najpopularnijeg sporta na svijetu duguje jednostavnim pravilima i minimalnoj opremi. Nogomet se danas igra na profesionalnoj razini u više od dvjesto zemalja svijeta, a zanimljivo je napomenuti da je, prema FIFA-i, veći broj amatera nego profesionalaca. Prema podacima FIFA-e iz 2001. smatra se da preko 250 milijuna ljudi igra nogomet redovno za neki profesionalni ili amaterski klub.

Nogomet sa sociološkog aspekta, u velikom dijelu svijeta zbog činjenice da je ekipni sport, zbližava ljude i poboljašava odnose između mjesta, gradova, pa čak i država.[1]

2.2. Definicija sustava natjecanja u Hrvatskoj

Na teritoriju Republike Hrvatske sustav natjecanja za prva tri stupnja natjecanja i okvirne odrednice nižih stupnjeva natjecanja utvrđuje Izvršni odbor Hrvatskog nogometnog saveza (HNS).

Natjecateljska godina počinje 01. srpnja jedne, a završava se 30. lipnja iduće godine. Natjecateljska godina je podijeljena u dvije sezone: *jesensku i proljetnu*. Ukoliko natjecanje za sljedeću natjecateljsku godinu započne prije završetka tekuće natjecateljske godine, prava i obveze koja su vezana uz završetak, odnosno početak natejcateljske godine, počinju vrijediti sedam dana prije početka natjecanja. Prava iz prethodne rečenice ne odnose se na prava iz prijelaznog roka.[2]

[1] Škrobar, D. (2008.): Seminarski rad iz Pravila nogometne igre: str.7.
[2] Glasnik HNS-a (2007): *Pravilnik o nogometnim natjecanjima.* Zagreb: Glasnik HNS., 05/17: str. 1-2.

Odluku o sustavu natjecanja u Republici Hrvatskoj kao i okvirne odrednice nižih stupnjeva natjecanja utvrđuje Izvršni odbor Hrvatskog nogometnog saveza te one obuhvaćaju:[3]

- način natjecanja: bod sustav ili kup sustav,
- natjecateljski stupanj,
- natjecateljske lige
- skupine u okviru istog stupnja natjecanja,
- broj klubova u određenom natjecateljskom stupnju i natjecateljskim skupinama,
- način stjecanja prava na natjecanja u odgovarajućem stupnju natjecanja i natjecateljskoj skupini,
- uvjete koje moraju ispunjavati klubovi (natjecateljske skupine) u određenom stupnju natjecanja.

2.2.1 Propozicije natjecanja

Za svako natjecanje utvrđuju se propozicije natjecanja koje za prva tri stupnja natjecanja donosi Izvršni odbor HNS, a za ostala natjecanja tijela županijskih nogometnih saveza. Propozicijama se bliže uređuju pravila za provođenje natjecanja, uvjeti pod kojima se odvija natjecanje, utvrđuju organi koji vode natjecanje, njihova prava i obveze, uređuju materijalna i druga pitanja u svezi s natjecanjem, kao i druga pitanja predviđena ovim Pravilnikom. Propozicije ne mogu biti u suprotnosti sa ovim Pravilnikom, odlukama kojima se uređuje sustav natjecanja i ostalim općim aktima HNS.[4]

Slika 1: Službeni logotip Hrvatskog nogometnog saveza

Izvor: HNS, http://hns-cff.hr/info/galerije/

[3] Glasnik HNS-a (2007) *Pravilnik o nogometnim natjecanjima.* Zagreb: Glasnik HNS., 05/17: str. 2.
[4] Glasnik HNS-a (2007) *Pravilnik o nogometnim natjecanjima.* Zagreb: Glasnik HNS., 05/17: str. 4.

Stalna natjecanja u Republici Hrvatskoj su:

- Hrvatsko nogometno prvenstvo,
- Hrvatski nogometni kup,
- Hrvatski nogometni superkup,
- Hrvatsko nogometno prvenstvo za juniore,
- Hrvatsko nogometno prenstvo za juniore-amateri,
- Hrvatski nogometni kup za juniore,
- Hrvatsko nogometno prvenstvo za kadete,
- Hrvatsko nogometno prvenstvo za kadete-amateri,
- Hrvatski nogometni kup za kadete,
- Superkup za ukupnog prvaka Hrvatske za kadete i juniore,
- Hrvatsko nogometno prvenstvo za pionire,
- Natjecanja prednatjecateljskog uzrasta,
- Hrvatsko nogometno prvenstvo za žene
- Hrvatski nogometni kup za žene,
- Natjecanja mlađih uzrasta u ženskom nogometu,
- Hrvatsko nogometno prvenstvo u malom nogometu,
- Natjecanja mlađih uzrasta u malom nogometu,
- Hrvatski nogometni kup u malom nogometu.

U stalna natjecanja ubrajaju se i kvalifikacije za ulazak u viši stupanj natjecanja, a ukoliko su predviđene sustavom natjecanja. Na razini HNS-a ili ŽNS-a mogu se organizirati natjecanja nogometa na pijesku. Županijski nogometni savezi mogu organizirati stalna natjecanja veterana na županijskoj i međužupanijskoj razini. Županijski nogometni savezi donose odluke u svezi s organiziranjem ostalih natjecanja, kao rekreacijskih klubova i klubova studentske i školske mladeži.[5]

[5] Glasnik HNS-a (2007) *Pravilnik o nogometnim natjecanjima*. Zagreb: Glasnik HNS., 05/17: str. 3

2.3. Prva hrvatska nogometna liga za seniore

Natjecanje se održava s deset klubova po četverokružnom bod sustavu (9+9+9+9=36 kola). Iz Prve HNL ispada izravno posljednjeplasirani klub, a pretposljednji igra kvalifikacije za ostanak s drugoplasiranim iz Druge HNL po dvostrukom kup sustavu. Pobjednik kvalifikacija ulazi u Prvu HNL. U natjecanju mogu sudjelovati samo klubovi koji su dobili licencu za igranje u Prvoj HNL u predstojećoj natjecateljskoj godini.

2.3.1. Povijest prve hrvatske nogometne lige

Prva hrvatska nogometna liga (HNL) krenila je još u ratnim vremenima 1992. godine u kojoj se natjecalo dvanaest klubova i to sljedeći: Hajduk, Zagreb, Osijek, Inker, HAŠK Građanski, Rijeka, Istra, Varteks, Cibalia, Zadar, Dubrovnik i Šibenik).

Čast osvajanja prvog nacionalnog prvenstva pripala je nogometnom klubu Hajduk dok se u drugom po redu prvenstvu natjecalo 16 momčadi, a prvak je postala zagrebačka Croatia.

Slika 2: Pregled osvojenih nacionalnih i kup prvenstava po klubovima

Izvor: Prikaz autora

Vodeći klub u RH sa najviše osvojenih nacionalnih i kup prvenstava je zagrebački Dinamo i to sa 16 nacionalnih prvenstava i 15 nacionalnih kupova. Slijedi ga Hajduk koji je bio 6 puta prvak države i 6 puta pobjednik kupa. Prvakom hrvatske su se još krunili NK Zagreb i današnji aktualni prvak iz sezone 2016./2017. nogometni klub Rijeka sa jednim naslovom prvaka i četiri naslova pobjednika kupa Hrvatske. NK Inter Zaprešić i NK Osijek upisani su kao osvajači jednog kup natjecanja. U tekućoj sezoni 2017./2018. Hrvatski telekom prva liga broji 10 klubova i igra se četverokružni sustav natjecanja, što znači da će se svaki klub 4 puta igrati sa istim protivnikom u jednoj sezoni.

Slika 3: Službeni logo za sezonu 2017./18.

Izvor: http://prvahnl.hr/static/images/common/prvaliga_hq_2017.png

Klubovi koji se natječu u sezoni 2017./2018. Su:

- HNK Cibalia
- GNK Dinamo Zagreb
- HNK Hajduk Split
- NK Inter Zaprešić
- NK Istra
- NK Lokomotiva
- NK Osijek
- HNK Rijeka
- NK Rudeš
- NK Slaven Belupo

Slika 4: Grbovi klubova koji se natječu u Hrvatski telekom prvoj ligi, sezona 2017./2018.

Izvor: Prikaz autora

2.4. Druga hrvatska nogometna liga za seniore

Druga hrvatska nogometna liga za seniore po prvi puta je održana 1992. godine i bila je podjeljena na četiri regije: Sjever, Zapad, Jug i Istok. Pobjednici po regijama su bili sljedeći klubovi:

- 2.HNL – Sjever: Radnik Velika Gorica
- 2.HNL – Zapad: Pazinka Pazin
- 2.HNL – Jug: Pomorac Stobreč
- 2.HNL – Istok: Zbog ratnih zbivanja nije odigrano

Od sezone 2006./2007. pa do danas druga hrvatska liga je jedinstvena, što znači da se više ne igra po regijama. Prethodno u sezonama 1998./99., 1999./00. I 2000./01. igrana je također jedinstvena Druga hrvatska liga.

Danas, u sezoni 2017./2018. natječe se 12 klubova koji se bore za ulazak u najviši rang natjecanja. Prvoplasirani direktno ulazi u 1.HNL, dok drugoplasirani igra doigravanje sa predposljednjim iz 1.HNL.

Zanimljivost je da se i po prvi puta u 2.HNL natječu B momčadi Dinama i Hajduka.

2.5. Vrste pravnih ustroja nogometnih klubova

Djelatnost sudjelovanja u nogometnim natjecanjima naši nogometni klubovi obavljaju amaterski i profesionalno. Nastoji se prikazati ustroj i djelovanje profesionalnih nogometnih klubova. Uobičajeni ustrojbeni oblik udruge danas ima alternativu u športskom dioničkom društvu. Analiziraju se prednosti i nedostaci ustrojbenih tipova nogometnih klubova. Zbog posvemašnje komercijalizacije nogometa dovodi se u pitanje prikladnost ustrojbenog oblika kod naših najuspješnijih klubova. Ekonomski nezdravi klubovi se moraju podvrći katarzičnom postupku obvezatnog preoblikovanja u športsko dioničko društvo. Pretpostavke i tijek postupka obvezatnog preoblikovanja detaljno je propisan odredbama Zakona o športu. Kako se i dragovoljno preoblikovanje odvija po istim odredbama, predlaže se dodatna pravna razrada odredbi o tom načinu preoblikovanja. Predlaže se i uvođenje športskog društva s ograničenom odgovornošću. To društvo kapitala ne bi moglo nastati osnivanjem, već samo preoblikovanjem športskog dioničkog društva.

2.5.2.Klub kao sportska udruga

Propisom Hrvatskog nogometnog saveza u ligaškim natjecanjima mogu sudjelovati samo licencirani klubovi koji udovoljavaju skupini kriterija kao što su: sportski, stručni, financijski, materijalni i drugi. Klubovi koji se natječu u prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi, možemo reći, osim sportske predstavljaju i gospodarsku aktivnost ako pogledamo njihove budžete, plaće igrača i stručnog stožera, broj zaposlenih unutar kluba, visine ulaznih i izlaznih transfera. Također, medijska popraćenost i primitci od TV prava nas isto uvjeravaju da se radi o sportskoj i gospodarskoj aktivnosti.

(Ne)utaživa sportska želja navijača pred upravljačke strukture klubova postavlja visoke zahtjeve natjecateljske uspješnosti. Kako već desetljećima igrači ne igraju samo radi prestiža i ljubavi prema voljenom klubu, oformljivanje pobjedničke momčadi i njeno zadržavanje na okupu pretpostavlja namicanje značajnih financijskih sredstava. Punjenje klupskog proračuna često ovisi o blagonaklonosti (pseudo)sportskih mecena, političkih ili ekonomskih moćnika. Struktura klupskih prihoda najrječitije govori o kohabitacji sportske i društveno političke moći. Najviše sredstava klubovi uprihođuju s osnova sponzorskih ugovora u kojima je često u ulozi sukontrahenta trgovačko društvo u kojemu većinski udio ima Republika Hrvatska ili jedinica lokalne uprave ili samouprave, ili pak ta sredstva dobivaju njihovim izravnim ili neizravnim dotacijama. Izuzevši prihode koji se ostvaruju s osnova obeštećenja prilikom nacionalnih ili međunarodnih transfera igrača, za razliku od zapadnoeuropskih zemalja, prihodi koji se ostvaruju s osnova TV prava, prodaje klupskih karata, rekvizita i sl. nisu tako visoko rangirani u klupskim proračunima.

Je li udruga kao privatnopravna zajednica koja ne može imati materijalistički cilj stjecanja dobiti i nadalje najoptimalniji pravnoorganizacijski oblik djelovanja profesionalnog nogometnog kluba?

Odgovor je moguće doseći samo valjanom sportskom, ekonomskom i pravnom analizom ustrojbenog oblika udruge. Uočljiv je sinkretizam profesionalnosti nogometnih klubova i imperativne neprofitnosti udruge. Prisilnom normom Zakona o udrugama određeno je da udruga ne može obavljati djelatnost s ciljem stjecanja dobiti. Ako je namjera stjecanja dobiti cilj udruživanja, on će se morati ostvariti u obliku nekog trgovačkog društva.

To je važno zbog toga što je moguće da neku djelatnost obavljaju udruga i trgovačko društvo, pa je pri tom važno u kojem se cilju ona obavlja. [6]

Linija razgraničenja je u tome radi ostvarenja kojeg se cilja obavlja neka djelatnost.

Udruga može uz djelatnosti kojima ostvaruje svoje ciljeve utvrđene statutom obavljati i neku pomoćnu djelatnost kojom stječe prihod. Obavljanje sporednih djelatnosti je način financiranja djelovanja udruge, koje sveobuhvatno mora biti neprofitno. Ako u obavljanju djelatnosti udruga ostvari dobit, ona se mora koristiti isključivo za obavljanje i unapređenje djelatnosti udruge. Bitno je da djelatnosti, pa tako i one kojima ostvaruje prihod, udruga ne smije obavljati radi stjecanja dobiti za sebe, svoje članove ni treće osobe. Zadnja tri destljeća je neprijeporno da igrači ne igraju samo radi prestiža i ljubavi prema voljenom klubu, već izvedbom nogometne igre zarađuju kruh svoj svagdašnji. Klub kao poslodavac ili naručitelj djela izvedbe nogometne igre s igračem sklapa ugovor o profesionalnom igranju kojim se obvezuje isplaćivati mu, u odnosu na prosječnu plaću u RH, pozamašnu novčanu svotu. Profesionalni nogometaši nisu u organizacijsko pravnom smislu članovi klubova-udruga već temeljem obveznopravnog ugovora o profesionalnom igranju stječu prava i preuzimaju obveze. Visoke isplate nogometašima kao nečlanovima kluba-udruge mogle bi biti u koliziji s prisilnom odredbom iz Zakona o udrugama po kojoj cilj udruge ne bi smio biti obavljanje djelatnosti kojom se stječe dobit za treće- nečlanove. Respektabilna visina prihodovnih strana bilanci udruga-klubova nameće i važnost utvrđenja načina raspodjele sredstava namaknutih iz javnog i privatnog sektora. Statutom pobliže određen cilj udruge je zajednički cilj njezinih članova radi čijeg su se ostvarenja udružili. Koji su (izvorno bili) statutarni ciljevi naših nogometnih klubova? Najveći naši klubovi se gotovo cijelo stoljeće natječu u prvenstvima različitih država ne mijenjajući pravni oblik. Raspolaganje članskim pravima u udrugama nije počivalo samo na privatnopravnoj autonomiji članova, već se mjena pravnopolitičkih prilika u članske strukture udruga događaju izravno odražavala i na članske strukture klubova-udruga. Snažnije (političko)javnopravne intervencije se u vrijeme kad se udruge pravno definiraju kao javnopravni subjekti. Od 2001. godine udruga postaje privatnopravno društvo, pa se aktualizira privatnopravni karakter članskih prava u društvu.

Klubovi i HNS već godinama zanemaruju važnost tog pitanja, pozivajući se na sportsku autonomiju i normativne sadržaje svojih statuta. Danas su u većini naših klubova statutarnim odredbama uspostavljaju kriteriji temeljem kojih će se birati/delegirati predstavnici na

[6] Ivkošić, M., Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 2/2010., str. 366.-368.

skupštini udruge. Uobičajno je da predstavnike na skupštini udruge po statutarnom ključu izabiru jedinice lokalne uprave i samouprave, sponzori kluba, navijači, veterani i slično. Analizirajući statute naših klubova uočljiv je preslik političko-pravne metodologije delegiranja osoba za skupštinu. Zanimljivo bi bilo preispitati tko je, s kojeg pravne osnove, i primjenom kojeg kriterija odredio koji broj delegata će za skupštinu imenovati grad, županija, sponzori, veterani i navijači. Teško je ne posumnjati u stihijske političke intervencije u statutarne odredbe klubova. Problem povećava i činjenica što predstavnici članova udruge kluba utvrđeni statutarnim odredbama nisu i jedini članovi. Uz njih postoje i „izravni" članovi udruge koji legalnim učlanjenjem pristupaju udruzi i izvršavaju svoju člansku obvezu plaćanja članarine, doprinoseći stvaranju imovine koja se koristi za ostvarenje ciljeva udruge. Izuzevši možebitne privilegije pogodnije kupnje karata za utakmice, izravnim članovima se uskraćuju temeljna članska prava.

Članska prava, koja su zbog neprofitne prirode udruge isključivo upravljačka, mogu biti

a) pravo glasa i pasivno biračko pravo,
b) pravo pobijana odluka tijela udruge,
c) pravo na obaviještenost,
d) pravo na korištenje opreme, uređaja i prostorija udruge i
e) pravo na činidbe udruge.

Za članove klubova-udruga najvažnija su prva tri članska prava. Pravo glasa važno je člansko pravo koje proizlazi iz normativnog utvrđenja da udrugom upravljaju članovi i da se unutrašnji ustroj udruge temelji na **demokratskom očitovanju volje članova**. Stoga članovi imaju aktivno pravo odlučivanja na skupštini. No, oni imaju i pasivno biračko pravo, tj. da budu izabrani ili imenovani u druga tijela udruge.

Zakon o udrugama, naime, polazi od toga da unutarnji ustroj udruge mora biti zasnovan i na načelu demokratskog zastupanja. Koliko prava glasa ima član udruge i kako se ono ostvaruje određuje se statutom. Ako o tome pitanju nema statutarnih normi, trebalo bi vrijediti pravilo da svaki član ima jedan glas, sukladno dogmatici prava društava osoba. Zakonsko pravo pobijanja protupravnih odluka i pravo na obaviještenost imanentna su članska prava u društvima osoba koja proistječu iz njihove dogmatike. U našim nogometnim klubovima se izravnim članovima uskraćuje ostvarenje osnovnih članskih (upravljačkih) prava, dok se pseudočlanskim strukturama (delegatima na skupštini) omogućuje ostvarenje upravljačkih prava. Ovakva pravnopolitička aporija dodatno generira nagomilane probleme u našem

nogometnom sportu. Očito je da upravljačke strukture naših klubova, pozivajući se na svoje statute, na izravne članove gledaju kao na navijače, koji mogu svoja članska prava ostvarivati putem predstavnika navijača. Kako bi članovi trebali upravljati udrugom temeljem demokratskog očitovanja volje, s dosadašnjom nezakonitom praksom treba prekinuti. Članovima se treba omogućiti ostvarenje upravljačkih prava tako da se statutarno uvedu demokratski kriteriji odlučivanja na skupštini kao najvišem tijelu udruge. Udruge (klubovi) kao privatnopravne zajednice bi trebale težiti ostvarenju primarno sportskih ciljeva, za što su izvorno bile i utemeljene.

Nije li sazrelo vrijeme da se jasnije istakne činjenica da većina naših profesionalnih nogometnih klubova pored imanentno sportske obavljaju i gospodarsku djelatnost. *Trgovačko društvo bi bio primjereniji pravnoustrojbeni oblik za obavljanje gospodarske djelatnosti*. Zakon o športu je u svojim preoblikovateljskim odredbama omogućio da se klubovi prisilno ili dragovoljno preoblikuju u športsko dioničko društvo.

2.5.3. Klub kao športsko dioničko društvo

Udruzi konkurirajući pravni oblik za obavljanje sportske djelatnosti sudjelovanja u nogometnom natjecanju je š.d.d. Prije trinaest godina zakonodava je, u nakani sređenja odnosa u profesionalnom klupskom sportu, intervenirao u autonomno područje sportskih saveza. Ako se sportska djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima htjela obavljati kao poduzetnička bilo je omogućeno osnivanje trgovačkih društava u sportu. Ali ih se istodobno ograničavalo u odnosu na trgovačka društva u ostalim djelatnostima, propisivajem da trgovačka društva koja obavljaju sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima, ne mogu dijeliti dobit ostvarenu u obavljanju tih djelatnosti, već je smiju upotrijebiti isključivo za obavljanje i razvoj sportske djelatnosti trgovačkog društva.

Iz toga proizlazi da trgovačko društvo nije smjelo dijeliti dobit prema općim pravilima o podjeli dobiti u trgovačkim društvima samo iz djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima, dok eventualnu dobit, ostvarenu obavljanjem drugh sportskih djelatnosti (sportske rekreacije, obuke i upravljanja sportskim objektima) za koje su se mogla osnivati trgovačka društva, mogla podijeliti. Ta restriktivna odredba o obvezi reinvestiranja dobiti ostvarene obavljanjem temeljne sportske djelatnosti sudjelovanja u nogometnim natjecanjima, odvlačila je zainteresirane subjekte od (poduzetničkih) ulaganja u sportske klubove. Uz to normotvorac je previdio činjenicu monopolno-hijerarhijskog ustroja sporta, pa je bilo i teško očekivati da će se neki investitor odlučiti za osnivanje trgovačkog društva za obavljanje

sportske djelatnosti sudjelovanja u nogometnim natjecanjima, ab initio, jer bi taj klub morao započeti s natjecanjem na najnižoj razini. Nije se omogućavalo postojećim profesionalnim nogometnim klubovima da se preoblikuju u neko od trgovačkih društava.

Taj veliki normativni previd/propust se ispravlja stupanjem na snagu novog Zakona o športu od 6. srpnja 2006. godine. Taj, u sportskopravnom smislu, orgaski zakon sadrži i odredbe o preoblikovanju udruga-klubova u š.d.d.

Time se dioničko društvo, nastalo osnivanjem ili preoblikovanjem udruge, oktroira kao jedino moguće trgovačko društvo koje može obavljati sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima. Kako je dioničko društvo, per defi nitionem, pravni oblik koji je namijenjen obavljanju djelatnosti s ciljem stjecanja dobiti, vidljivo je da naš zakonodavac prihvaća notornu činjenicu da je profesionalni sport danas i značajna gospodarska aktivnost. Ideologizacijom „dogme o neprodornosti“ heteronomnog prava unutar autonomnog sportskog prava sportski savezi su, pored sportskih, stihijski i parcijalno rješavali pravne i ekonomske probleme.

Posvemašnjom komercijalizacijom profesionalnog nogometa problemi djelovanja i ustroja klubova izmakli su autonomnoj sportskopravnoj kontroli i potakli zakonodavaca na intervenciju. U dijelu Zakona o športu, kojim se uređuje pitanje obavljanja sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskom natjecanju, prisilnom normom se nameće obveza profesionalnom sportskom klubu da se upiše u Registar profesionalnih športskih klubova koji vodi ministarstvo nadležno za sport. Izravana posljedica takvog upisa je i obveza provođenja revizije.

Profesionalni sportski klub je, nakon obavljene revizije, dužan revizorsko izvješće dostaviti nadležnom ministarstvu i Povjerenstvu za profesionalne športske klubove, stručnom tijelu osnovanom radi praćenja obavljanja djelatnosti profesionalnih klubova.

O sadržaju izvješća, koje ponajprije zrcali ekonomsko, a potom pravno i sportsko stanje u klubu, ovisi daljnje klupsko djelovanje. Ako se revizorskim izvješćem potvrdi ekonomska stabilnost kluba, on svoje djelovanje može nastaviti u postojećem ustrojbenom obliku udruge. Ali se, ako to klub smatra oportunim, može i dragovoljno podvrći postupku preoblikovanja u š.d.d. Međutim, ako revizorsko izvješće ukaže na teže ekonomsko stanje, klub se mora „upustiti“ u postupak preoblikovanja u trgovačko društvo.

Prisilnom normom Zakona o športu navode se razlozi za obvezatno preoblikovanje kluba udruge u š.d.d.:

a) ako na temelju obavljene revizije proizlazi da je sportski klub-udruga za natjecanje stekao uvjete za pokretanje stečajnog postupka prema posebnim propisima, a on nije pokrenut ili,
b) da se postojanje uvjeta za pokretanje stečajnog postupka može utvrditi i na temelju dokumenata koje je klub obvezan slati Povjerenstvu i
c) ako se na temelju godišnjega financijskog izvješća i godišnjega revizorskog izvješća utvrdi da postoje uvjeti za pokretanje stečajnog postupka, a on ne bude pokrenut ni u roku od 30 dana od dana kada su ti uvjeti ostvareni.

Sam postupak provođenja obveznog preoblikovanja sportskog kluba-udruge u š.d.d. se detaljno uređuje „preoblikovateljskim odredbama“ čl. 43. i 44. Zakona o športu. Te odredbe bi se ispravno mogle nazvati i „preustrojbenim odredbama“ jer se istovremeno s promjenom pravnog oblika (njem. Formwechsel) kluba obavlja i njegova pretvorba (njem. Umwaldung). Prilikom promjene pravnog oblika društvo-klub i dalje zadržava pravni identitet, ali postojeći članovi ipso facto ne zadržavaju svoja članska prava, već se sva članska prava u društvu stječu izvorno, i to ulozima u novcu, a ulozi u pravima iznimno su dopušteni jedinici lokalne samouprave i vjerovnicima društva. Sva će se upravljačka prava koja članovi crpe iz činjenice pripadnosti udruzi ugasiti zajedno s gašenjem udruge. Jedini privilegij koji se članovima udruge dodjeluje, prema prisilnopravnim odredbama Zakona o športu, bila bi mogućnost upisa dionica š.d.d.-a u drugom upisnom krugu, ranije od ostalih subjekata iz javnosti, ali ipak kasnije od jedinice lokalne samouprave gdje je sjedište kluba, koju se prvu poziva na upis i uplatu dionica. Normotvorac ne priječi mogućnost da š.d.d. nastane osnivanjem novog društva. Ali zbog monopolno-hijerarhijskog ustroja nogometa nije za očekivati da će se netko odlučiti na osnivanje novog š.d.d.-a, koje bi s obavljanjem svoje djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima krenuo od najniže lige (razine natjecanja). Ako se želi zadržati najviša razina natjecanja, klub-udruga bi samostalno ili zajedno s nekim ulagateljem mogao osnovati š.d.d.- društvo kćer na koje bi prenio licenciju/registraciju za natjecanje u prvoj ligi. Kao ulog na novoosnovano š.d.d. bi se prenio i karakteristični dio tvrtke i poduzeće, ili dio poduzeća-pogon. U tom slučaju bi trebalo dodatno zaštiti prava vjerovnika kluba-udruge, u najmanju ruku slobodnijom primjenom odredbi ZTD-a o proboju pravne osobnosti. Udruga koja je (su)osnivatelj š.d.d.-a zadržava kontrolu nad društvom kćeri, ali se time gubi sportsko-pravni

kontinuitet kluba koji je bitna sastojnica navijačkog ponosa. Kako je djelovanje dioničkog društva složenije i skuplje, prikladniji oblik za niželigaška nogometna klupska natjecanja bila bi udruga. Preoblikovanje sportskog kluba-udruge za natjecanje u š.d.d., u praksi bi trebao biti najčešći model nastanka š.d.d.-a. Preoblikovanje može biti obvezatno ili dragovoljno, pri čemu se na dragovoljno preoblikovanje na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZŠ-a o obvezatnom preoblikovanju. U obavljanju djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima š.d.d.-e se istovremeno mora podvrći pravilima autonomnog sportskog prava (HNS, UEFA i FIFA), a dolazi u obzir i nacionalni ordre public. Posebnosti š.d.d.-a u odnosu na ostala „klasična" dionička društva propisuje ZŠ koji je lex specialis. Posebnosti se očituju u pitanjima članstva u društvu, članstva u organima društva, raspolaganju dionicma, upotrebi dobiti.[7]

[7] Ivkošić, M., Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 2/2010., str. 369.-375.

3. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI I REGULATORNI OKVIR

3.1. Pojam i značaj analize financijskih izvještaja

Uobičajno se poduzeće (trgovačko društvo) promatra kao poslovni sistem koji ulazne veličine (inpute) pretvara u izlazne veličine (outpute). Najčešće ulazne veličine u sistem su financijska sredstva, strojevi, sirovine i materijali, kadrovi, energija, upravljanje, informacije itd., a najčešće izlazne veličine su financijski rezultat (profit), proizvodi, usluge, otpaci, informacije, određena statisfakcija zaposlenih djelatnika, menadžera i vlasnika poduzeća, utjecaj na okolinu, porezne obveze itd. Proces pretvaranja ulaznih u izlazne veličine odvija se funkcioniranjem elemenata sistema. To funkcioniranje mora biti takvo da se ostvaruje cilj sistema. Uobičajno se ističe da je opći cilj svakoga sistema opstanak koji je moguć jedino putem razvoja. Razvoj i opstanak poduzeća na tržištu podrazumijeva da su zadovoljena dva općeprihvaćena načela poslovanja i to su načelo učinkovitosti poslovanja (rentabilnost kao temeljni kriterij ostvarivanja učinkovitosti) i načelo sigurnosti (likvidnost, financijska stabilnost i zaduženost).

Da bi se osigurali uvjeti koji omogućavaju razvoj poduzeća i njegov opstanak na tržištu pretpostavlja se upravljanje poslovanjem i razvojem. U tom kontekstu uočava se značaj analize poslovanja poduzeća koje „proizvodi“ informacije potrebne za upravljanje. Pri tome se u cjelovitoj analizi teži ka cjelovitom obuhvatu svih relevantnih podataka i informacija bilo da se radi o vrijednosnim (novčanim) ili količinskim (naturalnim) podacima i informacijama. Nasuprot tome, analiza financijskih izvještaja prvenstveno je orijentirana na vrijednosne ili novčane podatke i informacije.

Prema tome, analiza financijskih izvještaja usmjerena je na kvantitativne financijske informacije i zbog toga se često puta naziva još i financijskom analizom. Koliko je taj segment analize značajan u uvjetima tržišnog okruženja i tržišta kapitala čini se da nije potrebno posebno naglašavati.[8]

[8] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str. 243-244.

Uobičajno se smatra da postoje tri aktivnosti koje opredjeljuju postanak i razvoj financijske analize (analize financijskih izvještaja) i to su:[9]

- Financijsko upravljanje
- Upravljačko računovodstvo
- Financijsko računovodstvo

Financijska analiza teži i ka pogledu u budućnost i naglašavanju onih aspekata poslovanja koji su kritični za preživaljavanje, a to su, prije svega, sigurnost i uspješnost (učinkovitost) poslovanja. Promatrano s financijskog aspekta analiza poslovanja, za potrebe menadžera, mora obuhvatiti analizu financijskih rezultata, financijskih uvjeta, financijske strukture i promjena u financijskoj strukturi.[10] U tom kontekstu *analiza financijskih izvještaja može se opisati kao proces primjene različitih analitičkih sredstava i tehnika pomoću kojih se podaci iz financijskih izvještaja pretvaraju u upotrebljive informacije relevantne za upravljanje.*U ovom slučaju pod financijskim izvještajima uobičajno se razmatraju samo bilanca te izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka).

3.2. Vrste i osnovna obilježja financijskih izvještaja

Prema Zakonu o računovodstvu (NN, 121/14) svaki poduzetnik čije je sjedište u Republici Hrvatskoj obvezan je voditi poslovne knjige i sastavljati financijske izvještaje prema temeljnim načelima urednog knjigovodstva, tako da u njemu budu vidljivi njegovi poslovi i stanje njegove imovine.[11]

Osnovni zadatak računovodstva, kao uslužne funkcije neophodne za upravljanje poduzećem, je prikupljanje i obrada podataka financijske prirode te prezentiranje tako dobivenih informacije zainteresiranim korisnicima. U tom kontekstu financijski izvještaji predstavljaju završnu fazu računovodstvenog procesiranja podataka i pojavaljuju se kao nositelji računovodstvenih informacija. *Cilj financijskog izvještavanja je informiranje zainteresiranih korisnika o financijskom položaju poduzeća kao i o uspješnosti poslovanja.*

Informirati korisnike znači prezentirati im sve relevantne i istovremeno pouzdane računovodstvene informacije u obliku i sadržaju prepoznatljivom i razumljivom osobama kojima su namijenjene.

[9] R. M. S. Wilson – G. McHugh: Financial Analysis – A Managerial Introduction, str. 20.
[10] A. P. Robson: Essential Accounting for Managers, Cassel Publisher Ltd., London, 1988., str. 99.
[11] Vujević, I. (2009): Analiza financijskih izvještaja, ST-tisak, Split, str.30

Te su informacije sadržane u nizu financijskih izvještaja od kojih temeljne čine:

1. Bilanca (Balance Sheet)
2. Račun dobiti i gubitka (Income Statement)
3. Izvještaj o zadržanoj dobiti (Statement of Retained Earnings)
4. Izvještaj o novčanom toku (Statement of Cash Flow)
5. Bilješke uz financijske izvještaje (Notes to Financial Statements)

Svi ovi izvještaji su međusobno povezani i upućeni jedni na druge. Neki su statičkog karaktera (npr. Bilanca) jer prikazuju sitauciju u određenoj točki vremena dok drugi ukazuju na promjene ekonomskih kategorija određenog razdoblja te stoga imaju dinamički karakter (npr. Račun dobitka i gubitka). Promatrani zajedno, u međusobnoj interakciji, govore o „zdravstvenom stanju“ nekog poduzeća, a utvrditi i razumjeti to stanje znači imati mogućnost donositi primjerene i racionalne poslovne odluke.[12]

3.2. Izvještaj o financijskom položaju

Bilanca predstavlja jedan od temeljnih financijskih izvještaja. Prikazuje, imovinu kojom poduzeće raspolaže i izvore te imovine u jednom određenom trenutku, na određeni dan (najčešće krajem godine). Računovodstvenim rječnikom imovina se naziva još i aktiva, a izvori te imovine pasiva. Bilanca je, zapravo, dvostruki prikaz imovine poduzeća, samo promatrano s dva različita aspekta, jednom što imamo (pojavni oblik) i drugi put odakle nam to što imamo tj. porijeklo ili pripadnost odnosno izvor imovine. S obzirom da bilanca prikazuje imovinu poduzeća s dva različita aspekta to ukazuje i na nužnost postojanja vrijednosne jednakosti odnosno bilančne ravnoteže između aktive i pasive. Treba istaknuti i sam naziv bilanca koji potječe od latinske riječi bi (dvostruki) i lanx (zdjelica vage) podrazumijeva vagu s dvije zdjelice koja automatski asocira na određenu ravnotežu.

[12] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str. 82 – 83.

Bilanca, dakle, ima dva dijela - aktivu i pasivu. U aktivi se prikazuje imovina, a u pasivi izvori te imovine. Obveza prema izvorima imovine, se ovisno o kvaliteti te obveze, uobičajno dijele na obveze prema vlasniku i obveze prema ostalim kreditorima, pa se i temeljna bilančna ravnoteža zapisuje na sljedeći način:[13]

AKTIVA = PASIVA

Odnosno

IMOVINA = OBVEZE + KAPITAL

Ova početna ravnoteža aktive i pasive, osigurana u početnoj bilanci i dalje se zadržava kroz evidenciju poslovnih događaja metodom dvojnog knjigovodstva. Svaka knjigovodstvena promjena, znači istovremeno i promjenu stanja u bilanci. S obzirom na nepraktičnost bilježenja u samoj bilanci, poslovne promjene se bilježe na kontima, kao izdvojenim dijelovim bilance, a kasnije se, po potrebi, podaci prezentiraju u formi izvještaja (bilance). Može se reći da je osnovni zadatak bilance utvrditi imovinsko stanje odnosno financijsku sitauciju poduzeća. Ona mora dati odgovore na sljedeća pitanja:[14]

1. Kakva je financijska snaga poduzeća?
2. Kakva je likvidnost?
3. Hoće li poduzeće moći podmiriti kratkoročne obveze?
4. Kakva je horizontalna financijska struktura tj. u kom je omjeru imovina financirana iz vlastitih i tuđih izvora?
5. Kakav je položaj promatranog poduzeća u odnosu na poduzeće slične djelatnosti?

Shodno navedenom može se zaključiti da bilanca predstavlja osnovnu podlogu za analizu financijskog položaja, za utvrđivanje nedostataka i slabosti u poslovanju, kao i za predviđanje budućeg poslovanja.

[13] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str. 83.
[14] E.G.Flamholtz, M.A.Daimond, D.T.Flamholtz: Financial Accounting, Macmillian Publishing Company, New York, 1986., str. 157

Kao što je prethodno navedeno bilanca je sistematizirani pregled stanja imovine, obveza i kapitala na određeni dan. Iz ovog određenja proizlaze i osnovni elementi bilance, a to su:[15]

- imovina
- obveze
- kapital

Imovina predstavlja ekonomske resurse od kojih poduzeće može ostvariti određene ekonomske koristi. Sukladno potrebama za detaljnijim informacijama, imovina se uobičajno sistematizira i u izvještaju prikazuje prema pojavnom obliku (stvari, prava ili novac) i prema funkciji koja obavlja u poslovnom procesu odnosno vremenu moguće transformacije u novčani oblik.

Uvažavajući navedeno imovina se sistematizra u dvije osnovne grupe, a to su:

- **kratkotrajna imovina** (tekuća ili obrtna)
- **dugotrajna imovina** (stalna ili fiksna imovina)

Za potrebe poslovnog odlučivanja podjela imovine na dugotrajnu i kratkotrajnu je nužna, ali ne i dovoljna. Stoga se i ovi osnovni oblici dalje sistematiziraju na nekoliko osnovnih podoblika.

Kratkotrajna imovina se sastoji od:[16]

- Novac (u banci i u blagajni)
- Potraživanja (od kupaca, od zaposlenih, od države, ostala potraživanja)
- Financijska imovina (dani kratkoročni krediti, kupljeni vrijednosni papiri, dani depoziti i kaucije, ostala kratkotrajna ulagnja)
- Zalihe (sirovine i materijali, proizvodnje, gotovi proizvodi, trgovačke robe)

[15] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str.84
[16] Žager, K., Žager L., (2008): Analiza financijskih izvještaja, MASMEDIA, Zagreb, str. 56

Dugotrajna imovina je onaj dio ukupne imovine poduzeća koji duže ostaje vezan u postojećem obliku i koji se postepeno pretvara u novac u toku više obračunskih razdoblja tj. u radzbolju dužem od godinu dana.[17]

- Materijalna (zemljište, šume, zgrade, postrojenja i opreme, alati, uredski i pogonski inventar, vozila..)
- Nematerijalna (osnivački izdaci, izdaci za istraživanje i razvoj, patenti, licence, koncesije, goodwill..)
- Financijska (dani krediti, depoziti i kaucije, vrijednosni papiri, dugotrajni depoziti kod banaka, ostala dugotrajna imovina)
- Potraživanja (prodaja na kredit, od povezanih poduzeća, ostala potraživanja)

Sva imovina kojom poduzeće raspolaže ima svoje porijeklo, pribavljena je iz otuđenih izvora koje predstavljaju obveze prema vlasnicima te imovine. Izvore imovine prema vlasništvu dijelimo na:

- ❖ Vlastite izvore (kapital ili glavnica) i,
- ❖ Tuđe izvore (obveze)

Prema roku dospijeća izvora sredstava razlikujemo: kratkoročne obveze, dugoročne obveze i trajne izvore (kapital ili glavnica).

[17] Žager, K., Žager L., (2008): Analiza financijskih izvještaja, MASMEDIA, Zagreb, str. 57

3.3. Račun dobiti i gubitka

Cilj svakog poduzeća je ostvariti profitabilno poslovanje. Da li je to ostvareno i u kojoj mjeri vidi se iz izvještaja koji se zove Izvještaj o dobiti ili Račun dobiti i gubitka. Za razliku od bilance koja prikazuje financijski položaj u određenoj točki vremena, račun dobiti i gubitka prikazuje aktivnosti poduzeća u određenom vremenskom razdoblju. Osnovni (kategorijalni) elementi ovog izvještaja **jesu prihodi, rashodi** i njihova razlika, **dobit ili gubitak.**

Prihodi su mjera povećanja ekonomske koristi, a rashodi mjera smanjenja ekonomske koristi (kapitala).

Ako je poduzeće ostvarilo više no što je uložilo tj. ako su prihodi veći od rashoda tada je ostvaren pozitivni financijski rezultat tj. dobit ili obrnuto, ako poduzeće mora uložiti više od onoga što dobije iz nekog poslovnog procesa tada posluje s gubitkom tj. ostvarjue negativan financijski rezultat. Dakle,

PRIHODI – RASHODI = FINANCIJSKI REZULTAT

pri čemu važi sljedeće:[18]

PRIHODI > RASHODA = DOBIT

i

RASHODI > PRIHODA = GUBITAK

Pozitivni financijski rezultat, povećava vrijednost kapitala, bilježi se u pasivi bilance i tumači se kao izvor povećanja imovine u aktivi. Naspurot tome, ostvareni gubitak se tumači kao smanjenje imovine i može se zapisati na strani pasive ili aktive. [19]

[18] Vujević, I: (2009): Analiza financijskih izvještaja, ST-tisak,Split, str. 45
[19] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str.95

Sastavljanje izvještaja koji govori o uspješnosti poslovanja zavisi o odredbi postojećih računovodstvenih propisa. Oblik odnosno shema računa dobiti i gubitka, isto kao i bilance može biti:[20]

a) propisana zakonom, kao što je kod nas slučaj,
b) predložena, ali ne i obvezatna (zemlje Europske unije)
c) dozvoljena u kreiranju samim poduzećima u skladu sa međunarodnim i nacionalnim računovodstvenim standardima (poduzeća u SAD-u)

Tablica 1: Primjer računa dobiti i gubitka od HNK Hajduk Split za 2016.

RAČUN DOBITI I GUBITKA - HAJDUK	2015.	2016.
POSLOVNI PRIHODI	80.557.530	124.332.292
Prihodi od prodaje s poduzetnicima unutar grupe	2.801.299	5.031.397
Prihodi od prodaje (izvan grupe)	73.226.065	114.593.932
Prihodi na temelju upotrebe vlastitih proizvoda, robe i usluga		
Ostali poslovni prihodi s poduzetnicima unutar grupe	134.058	69.597
Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	4.396.108	4.637.366
POSLOVNI RASHODI	86.114.210	103.504.249
Materijalni troškovi	53.100.296	69.564.360
Troškovi sirovina i materijala	3.947.243	3.927.159
Troškovi prodane robe	2.875.492	4.997.123
Ostali vanjski troškovi	46.277.561	60.640.078
Troškovi osoblja	9.079.868	8.740.905
Neto plaće i nadnice	5.284.131	5.067.767
Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	2.507.781	2.436.530
Doprinosi na plaće	1.287.956	1.236.608
Amortizacija	9.696.633	8.631.220
Ostali troškovi	4.989.775	6.732.554
Vrijednosna usklađenja	587.780	1.630.068
dugotrajne imovine osim financijske imovine		
kratkotrajne imovine osim financijske imovine	587.780	1.630.068
Rezerviranja	408.289	3.528.497
Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze		255.179
Rezerviranja za porezne obveze		
Rezerviranja za započete sudske sporove	408.289	3.273.318
Ostali poslovni rashodi	8.251.569	4.676.645
FINANCIJSKI PRIHODI	512.102	151.400
Ostali prihodi s osnove kamata	258.034	6.507
Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	254.068	144.893
FINANCIJSKI RASHODI	1.471.241	1.136.636
Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	1.260.222	457.530
Tečajne razlike i drugi rashodi	211.019	499.004
Ostali financijski rashodi		180.102
UKUPNI PRIHODI	81.069.632	124.483.692
UKUPNI RASHODI	87.585.451	104.640.885
DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	(6.515.819)	19.842.807
POREZ NA DOBIT		
DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	(6.515.819)	19.842.807

Izvor: Službena stranica HNK Hajduk Split (hajduk.hr/sadrzaj/pdf/2017-06-24-18-26-1039-.pdf)

[20] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str.97

3.4. Izvještaj o zadržanoj dobiti

Zadržana dobit čini dio vlasničke glavnice odnosno kapitala poduzeća. Primarno se formira iz ostvarene dobiti i predstavlja dio dobiti koje poduzeće zadržava za unapređenje svog poslovanja odnosno razvoj. Ovaj izvještaj pokazuje zapravo politiku raspodjele dobiti na dio koji pripada vlasnicima i na dio koji ostaje (zadržava se) u poduzeću. Iznos zadržane dobiti povećava se s povećanjem ostvarene dobiti a smanjuje za iznos ostvarenog gubitka kao i za iznos odobreniih dividendi tj.[21]

Zadržana dobit na kraju razd. = Zadržana dobit na početku razd. + Neto dobit – Dividende

Izvještaj o zadržanoj dobiti polazeći od ovog modela ima za cilj podrobno prikazati promjene na računu kapitala. Sastavlja se za određeno obračunsko razdoblje, najčešće jednu godinu tj. za isti period kad i ostali financijski izvještaji.

Iako sadrži malo informacija one su vrlo značajne. Utvrđivanjem zadržane dobiti upravni odbor vodi politiku dividendi. Manji iznos odobrenih (i isplaćenih) dividendi znači veći iznos dobiti koji ostaje na raspolaganju poduzeću. Samim time izražava svu suštinu vlasničkog odnosa odražavajući interese ulagača, vlasnika i samog poduzeća. Zadržana dobit namijenjena je poboljšanju i proširenju poslovanja odnosno razvoja poduzeća.

Izvještaj o zadržanoj dobiti predstavlja značajnu vezu između dva primarna financijska izvještaja, a to su bilanca i račun dobiti i gubitka.

[21] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str.102

3.5. Izvještaj o novčanom toku

Izvještaj o novčanom toku sastavni je dio temeljnih financijskih izvještaja koji pokazuje izvore pribavljanja kao i način upotrebe novca. Ovaj izvještaj dužna su sastaviti sva poduzeća osim onih koji po kriterijima Zakona o računovodstvu ulaze u skupinu malih poduzetnika. Iako zakonom nisu obvezni, većina malih poduzeća ga ipak sastavlja upravo zbog koristi koje ovaj izvještaj pruža. Problematika sastavljanja ovog izvještaja detaljno je prikazana u revidiranom MRS 7 – Izvještaj o novčanom toku.

Kao što je poznato, novac je važna ekonomska kategorija i vrlo važan čimbenik u poslovanju svakog poduzeća. Za novac se kupuju sirovine, strojevi, podmiruju se obveze, za novac se također prodaju gotovi proizvodi, roba i sve se vrti oko novca. Stoga nije ni čudo da vlasnike poduzeća pa i ostale korisnike zanima odakle u poduzeće stiže novac i u koje svrhe se troši. Iz tih razloga potrebno je sastavljati izvještaj koji govori o izvorima i upotrebi novca i koji omogućuje utvrđivanje viška raspoloživih ili čak nedostatnih sredstava. Upravo izvještaj o novčanom toku daje takve informacije i u interakciji s ostalim izvještajima daje pravu sliku „zdrastvenog stanja“ poduzeća.

Pod pojmom novca se podrazumjeva novac u blagajni i na računima tvrtke (depoziti po viđenju), dok se novčanim ekvivalentima smatraju sva kratkoročna, visoko likvidna ulaganja koja se mogu brzo zamjeniti u poznate iznose novca, a da pri tome ne nose značajni rizik zbog promjene vrijednosti. Tipični primjeri novčanih ekvivalenata su kratkoročne državne obveznice, komercijalni zapisi i vrijednosni papiri s rokom dospijeća kraćim od 90 dana. Novčani tokovi predstavljaju priljeve i odljeve novca i novčanih ekvivalenata, dok se novčanim tokovima ne smatraju promjene između stavki novca i novčanih ekvivalenata (jer one predstavljaju element politike upravljanja novcem).[22]

Nerijetko se događa da poduzeća u računu dobiti i gubitka iskazuju uspješno poslovanje, poslovanje s dobitkom, a da praktički imaju problema s podmirivanjem osnovnih obveza.

Razlog zbog kojeg se događa je vremenski nesklad između prihoda i primitaka i rashoda i izdataka te rizik transformacije jednih u druge.[23]

Novčani tijekovi se javljaju kao poslovne, investicijske i financijske aktivnosti.

[22] Aljinović Barač, Ž., (2014): Računovodstvo novčanih tijekova, nastavni materijali s predavanja, Ekonomski fakultet Split, ak. godina 2016./2017

[23] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str. 104.

Novčani tijekovi od poslovnih aktivnosti prvenstveno proizlaze iz glavnih poslovnihi aktivnosti subjekta u kojima se ostvaruju prihodi, dok se novčani tijekovi od investicijskih aktivnosti javljaju u svezi investicija i izdataka za nabavku dugotrajnihi resursa koji za cilj imaju stvaranje buduće dobiti i budućih novčanih tijekova. Novčani tijekovi od financijskih aktivnosti javljaju se pri obavljanju transakcije s vlasnicima i kreditorima tvrtke.[24]

Za izradu izvješća o novčanim tijekovima u MRS-u 7 se navodi dvije metode i to:[25]

- *Direktna metoda izvještavanja* (podrazumijeva objavljivanje glavnih skupina bruto novčanih primitaka i izdataka. Uz primjenu direktne metode potrebno je iskazati sve novčane primitke i izdatke za poslovne, investicijske i financijske aktivnosti te prikazati rezultat promjene novca u neto iznosu.)
- *Indirektna metoda izvještavanja* (neto gotovinski tijek izračunava se na način da se dobitak (gubitak) nakon oporezivanja usklađuje za sve transakcije nenovčane prirode te prihode i rashode vezane za financiranje novčanog tijeka.)

3.6. Bilješke uz financijske izvještaje

Bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o zadržanoj dobiti i izvještaj o novčanom toku čine skup temeljnih financijskih izvještaja. Pored četiri osnovna izvještaja koji se prezentiraju u sklopu godišnjeg izvještavanja postoji više popratnih iskaza. Jedan od njih su i bilješke uz financijske izvještaje. Komplementarne su sa bilancom, računom dobiti i gubitka i izvještaja o novčanom toku jer sadrže informacije koje dodatno pojašnjavaju vrijednost i prirodu nekih pozicija u tim izvještajima.[26]

[24] Aljinović, Ž., B., (2014): Računovodstvo novčanih tijekova, nastavni materijali, EFST, Split
[25] Dropulić, I. (2011): Menadžersko računovodstvo I, nastavni materijali, EFST, Split
[26] Žager, K., Žager, L.: Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, 1996., str. 110.

3.7. Zakonski i međunarodni okvir za nogometne klubove u RH

Pravne osobe u sustavu sporta mogu biti:

- Sportske udruge
- Trgovačka društva
- Ustanove
- Školska sportska društva

Sportskim udrugama smatraju se one udruge koje se osnivaju radi obavljanja sportskih djelatnosti propisanih Zakonom o sportu. Na osnivanje, ustroj, pravni položaj, registraciju i prestanak udruga primjenjuju se odredbe Zakona o udrugama.

Trgovačko društvo koje obavlja sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima mora imati pravni oblik dioničkog društva (š.d.d.) sukladno Zakonu o sportu. Sve što se tiče osnivanja š.d.d. primjenjuju se odredbe Zakona o trgovačkim društvima.

Zakon o sportu

Zakonom o sportu uređuje se sustav sporta i sportske djelatnosti, stručni poslovi u sportu, sportska natjecanja, financiranje sporta, nadzor i ostala pitanja od značaja za sport.[27]

Nacionalno vijeće za sport najviše je stručno i savjetodavno tijelo koje se brine za razvoj i kvalitetu sporta u Republici Hrvatskoj.

Nacionalno vijeće za sport ima predsjednika i dvanaest članova, koje imenuje i razrješava Hrvatski sabor i to predsjednika i šest članova na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, tri člana na prijedlog Hrvatskog olimpijskog odbora, jednog člana na prijedlog Hrvatskog paraolimpijskog odbora, jednog člana na prijedlog Hrvatskog sportskog saveza gluhih i jednog člana na prijedlog Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.[28]

[27] Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, čl. 1. st. 1
[28] Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, čl. 4. st. 1

Sve pravne osobe u sustavu sporta obvezne su objavljivati godišnje financijske izvještaje na svojim mrežnim stranicama, u roku od petanest dana od predaje financijskog izvještaja Ministarstvu financija, odnosno drugoj instituciji koju Ministarstvo financija ovlasti za zaprimanje i obradu financijskih izvještaja, ako njezin godišnji proračun iznosi najmanje pet milijuna kuna u poslovnoj godini za koju se godišnji financijski izvještaji sastavljaju.[29]

Zakon o računvodstvu

Zakonom o računvodstvu uređuje se računovodstvo poduzetnika, razvrstavanje poduzetnika i grupa poduzetnika, knjigovodstvene isprave i poslovne knjige, popis imovine i obveza, primjena standarda financijskog izvještavanja, godišnji financijski izvještaji i konsolidacija godišnjih financijskih izvještaja, izvještaj o plaćanjima javnom sektoru, revizija godišnjih izvještaja i godišnjeg izvješća, javna objava godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, Registar godišnjih financijskih izvještaja te obavljanje nadzora.[30]

Poduzetnik je dužan sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja ili Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja sukladno odredbama ovog zakona.[31]

[29] Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, čl. 76a (NN 85/15) st. 2.
[30] Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, čl. 1.
[31] Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, čl. 17. st. 1.

UEFA-in pravni ustroj

Union des Associations Europeennes de Football (UEFA) je društvo prijavljeno u registar tvrtki, prema odredbama Članka 60 Švicarskog građanskog zakona. UEFA je politički i vjerski neutralna sa sjedištem u Švicarskoj.[32]

Ciljevi UEFA-e : [33]

a) rješavati pitanja vezana za europski nogomet;
b) promicati nogomet u Europi u duhu mira, razumijevanja i fair playa, bez ikakve političke, spolne, vjerske ili rasne diskriminacije ili bilo kojeg drugog razloga;
c) nadgledati i kontrolirati razvoj svih vrsta nogometa u Europi;
d) organizirati i provoditi natjecanja i međunarodne turnire na europskoj razini za sve vrste nogometa i istovremeno poštivati zdravlje igrača;
e) sprječavati sve metode i prakse koje mogu ugroziti regularnost utakmica ili natjecanja ili dovoditi do zlouporabe nogometa;
f) osigurati da sportske vrijednosti uvijek prevladaju nad komercijalnim interesima i dr.

Članstvo u UEFA-i otvoreno je nacionalnim nogometnim savezima smještenim na Europskom kontinentu, zemalja koje su Ujedinjeni narodi priznali kao neovisnu državu i koji su odgovorni za organizaciju i provedbu pitanja vezanih uz nogomet na svom teritoriju.[34]

UEFA financijska godina započinje 1. srpnja i završava 30. lipnja sljedeće godine.[35]

[32] UEFA statut, 2014, čl. 1. st. 1.
[33] UEFA statut, 2014, čl. 2. st. 1.
[34] UEFA statut, 2014, čl. 5. st. 1.
[35] UEFA financijska godina 21 započinje 1. srpnja i završava 30. lipnja sljedeće godine.

4. UTJECAJ PRIMJENE PRAVNOG USTROJA NOGOMETNOG KLUBA NA RAZINU TRANSPARENTNOSTI FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA U RH

4.1. Općeniti podaci

U Hrvatskoj trenutno postoji sedam razreda nogometnih liga. To su prva (I), druga (II) i treća (III) hrvatska nogometna liga (HNL), te prva, druga, treća i četvrta županijska nogometna liga (ŽNL).

Za potrebe rada u analizi su obuhvaćeni klubovi prve i druge HNL (prema aktualnom rasporedu u sezoni 2017./2018.). Pritom u prvoj Hrvatskoj telekom ligi natječe se deset, a u drugoj HNL dvanaest klubova.[36]

U sezoni 2017./2018. vrijednost igrača Prve HNL procjenjuje se prema Transfermarketu na 129,08 milijuna funti, gdje prednjači GNK Dinamo Zagreb sa 45,22 milijuna funti te HNK Rijeka sa 21,20 milijuna funti i HNK Hajduk Split sa 16,97 milijuna funti. Uzmemo li obzir vrijednost ova tri kluba onda dolazimo do 65,38% ukupne vrijednosti lige. Možemo reći da njihovu dominantnost u prvenstvu upravo čini razlika u kvaliteti i vrijednosti tima.

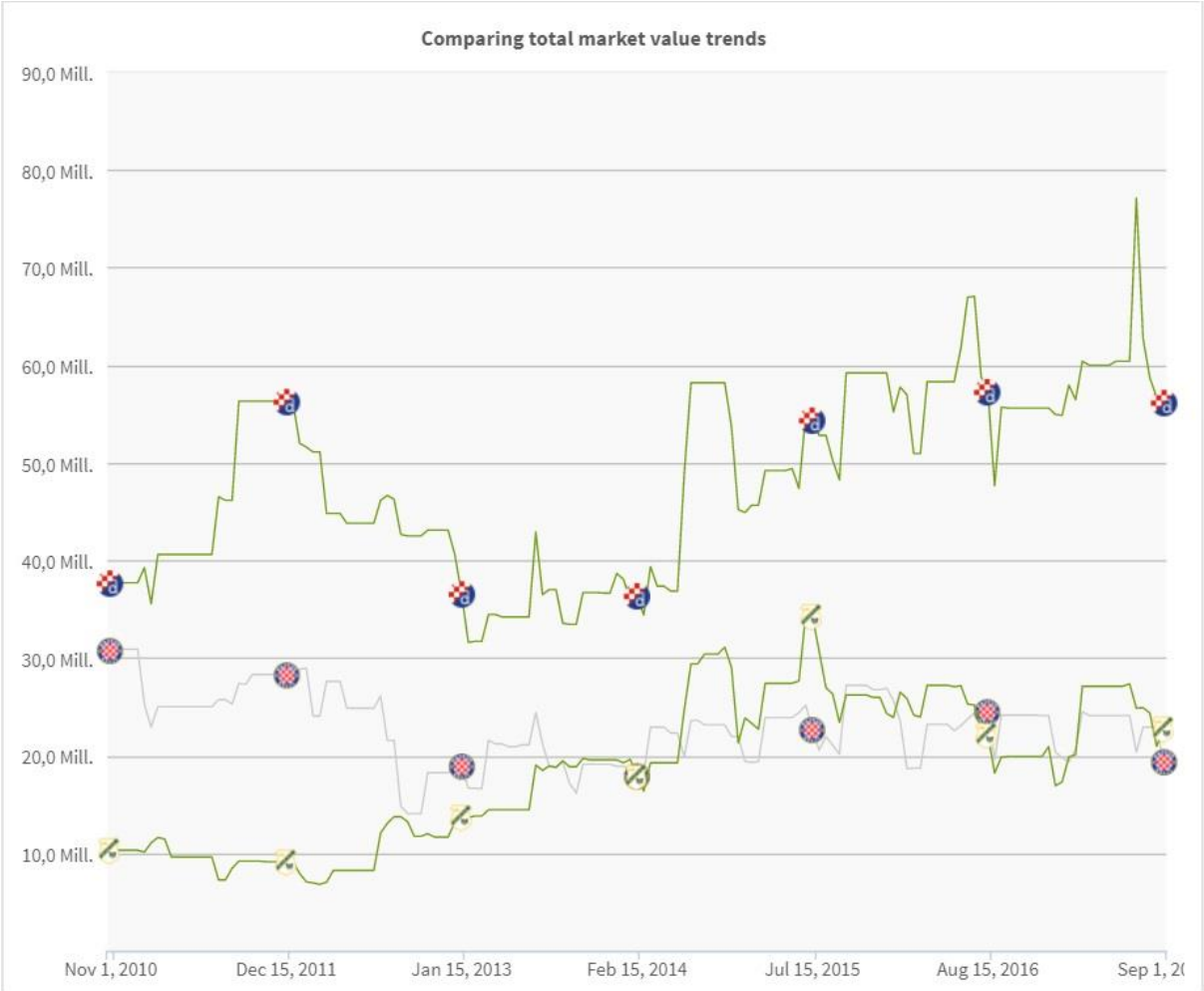
Tablica 2: Tržišna vrijednost nogometnih klubova I. HNL u sezoni 17./18.

#	Club(s)	League	Value -	Current value	%
1	GNK Dinamo Zagreb		-	£46.22m	-
2	HNK Rijeka		-	£21.20m	-
3	HNK Hajduk Split		-	£16.97m	-
4	NK Osijek		-	£11.16m	-
5	NK Lokomotiva Zagreb		-	£9.09m	-
6	NK Inter Zapresic		-	£6.71m	-
7	NK Istra 1961		-	£6.17m	-
8	Slaven Belupo Koprivnica		-	£5.56m	-
9	HNK Cibalia Vinkovci		-	£3.47m	-
10	NK Rudes		-	£2.57m	-
Total value of all clubs			-	£129.08m -	-

Izvor: Transfermarkt, https://www.transfermarkt.com

[36] Bajo, A., Primorac, M.: Poslovanje nogometnih klubova u RH, 2016., str. 2

Tablica 3: Vrijednost momčadi za razdoblje 2010. – 2017.

Izvor: Transfermarkt, https://www.transfermarkt.com

Usporedimo li vrijednost prva tri klube Prve HNL možemo vidijeti da GNK Dinamo Zagreb ima najveću vrijednost momčadi, međutim u aktualnoj sezoni vrijednost momčadi navedenog kluba osjetno pada i to za otprilike 25 milijuna funti u samo jednoj godini, što zbog prodaje glavnih igrača što zbog ne igranja u skupinama Lige prvaka za razliku od prijašnje sezone. Kod HNK Hajduk Split vidimo da je najveću vrijednost momčadi imao u 2010. godino što je i razumljivo budući da je tada klub zadnji put igrao grupnu fazu Europske lige. Dok akutalni prvak iz sezone 2016./2017. HNK Rijeka bilježi pozitivne trendove koja je u proteklih 7 godina gotovo udvostručila vrijednost svoje momčadi te odradila veoma unosne izlazne transfere i sustigla Hajduka.

4.2. Računovodstvo nogometnih klubova

Financijsko izvještavanje klubova nije ujednačeno jer neki koriste računovodstvo neprofitnih organizacija, a neki računovodstvo trgovačkih društava. Stoga su modificirane pojedine stavke financijskih izvještaja klubova neprofitnih organizacija tako da odražavaju strukturu financijskih izvještaja trgovačkih društava. Iako taj postupak ne može u svim dijelovima izvještaja biti potpuno precizan, nužan je za usporednu analizu. Izvanredni prihodi neprofitnih organizacija obuhvaćaju ostale prihode (od naknade šteta i refundacija, od prodaje dugotrajne imovine i ostale nespomenute prihode), a financijski prihodi su od financijske imovine (od kamata za dane zajmove, oročenih sredstava i depozita po viđenju, od zateznih kamata i od poztivnih tečajnih razlika). Ostale kategorije prihoda (od prodaje robe i pružanja usluga, od članarina i članskih doprinosa, po posebnim propisima, od nefinancijske imovine i od donacija) smatraju se poslovnim prihodima.[37]

Evidencija prava na registraciju igrača u financijskim izvješćima ima uporište u međunarodnom računvodstvenom standardu (MRS) 38 koji propisuje priznavanje i evidenciju nematerijalne imovine koja nije posebno obrađena drugim međunarodnim računovodstvenim standardom. Prema MRS 38, nematerijalna imovina je nemonetarna imovina bez fizičkih obilježja koja se može utvrditi. U računvodstvenom smislu, imovina je resurs – kontrolira ga subjek u čijim izvještajima se bilježi – od kojeg se očekuje priljev budućih ekonomskih koristi. Imovina je utvrdiva kad je odvojiva, te proizlazi iz ugovora ili drugih zakonskih prava. Konačno, MRS 38 propisuje kako se nematerijalna imovina treba priznati samo ako se trošak nabave te imovine pouzdano može utvrditi.

Morrov (1997) argumentira opravdanost računvodstvene evidencije prava na registraciju igrača kao nematerijalne imovine na temelju tih kriterija. Igrači koji su sklopili ugovor s pojedinim klubom su vezani uz njega određeno vrijeme u kojem se očekuje da će za klub stvoriti ekonomske koristi. Osim toga, činjenica da pravo proizlazi iz ugovora, ali i pravo na prodaju igrača, potvrđuje utvrdivost te imovine. S obzirom da se igrači obično kupuju uz određenu naknadu (za razliku od ostalih zaposlenika), trošak nabave igrača može se pouzdano utvrditi pa se može evidentirati u financijskim izvješćima, sukladno standardu MRS 38. Imajući u vidu trajanje ugovora, ta nematerijalna imovina se u financijskim izvješćima i amortizira u ugovorenom roku i to uglavnom bez ostatka vrijednosti.

[37] Bajo, A., Primorac, M.: Poslovanje nogometnih klubova u RH, 2016., str. 7

Treba istaknuti da igrači koji nisu kupljeni nego su stasali u klubu ne mogu biti evidentirani u bilanci jer ne zadovoljavaju kriterije propisane standardom MRS 38. S obzirom da ti igrači nisu stečeni uz naknadu, za njih se ne može utvrditi trošak nabave (UEFA, 2012).

4.2.1. Podaci o klubovima s obzirom na njihov pravni ustroj

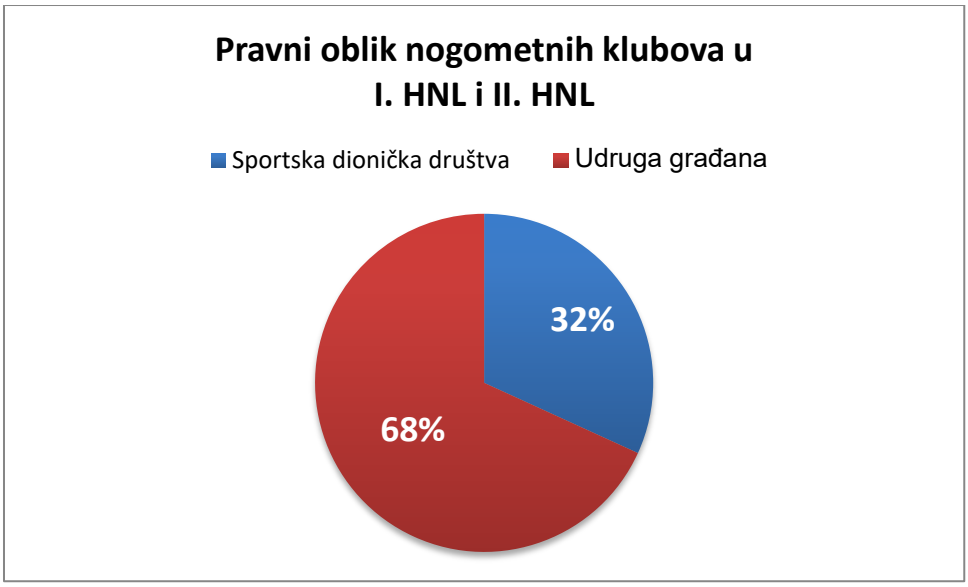
U prve dvije nacionalne lige u sezoni 2017./2018. natječe se ukupno 22 kluba od kojih športska dionička društva čine sljedeći klubovi:

- HNK Hajduk š.d.d.
- NK Istra 1961 s.d.d.
- NK Osijek s.d.d.
- HNK Rijeka s.d.d.
- HNK Cibalia š.d.d.
- HNK Šibenik š.d.d.
- HNK Hajduk II š.d.d.

Klubovi ustrojeni kao udruge građana u prve dvije nacionalne lige čine:

- GNK Dinamo II
- HNK Gorica
- NK Dugopolje
- NK Hrvatski Dragovoljac
- NK Kustošija
- NK Lučko
- NK Novigrad
- NK Sesvete
- NK Solin
- GNK Dinamo
- NK Inter Zaprešić
- NK Lokomotiva
- NK Rudeš
- NK Slaven Belupo
- NK Varaždin Varaždin

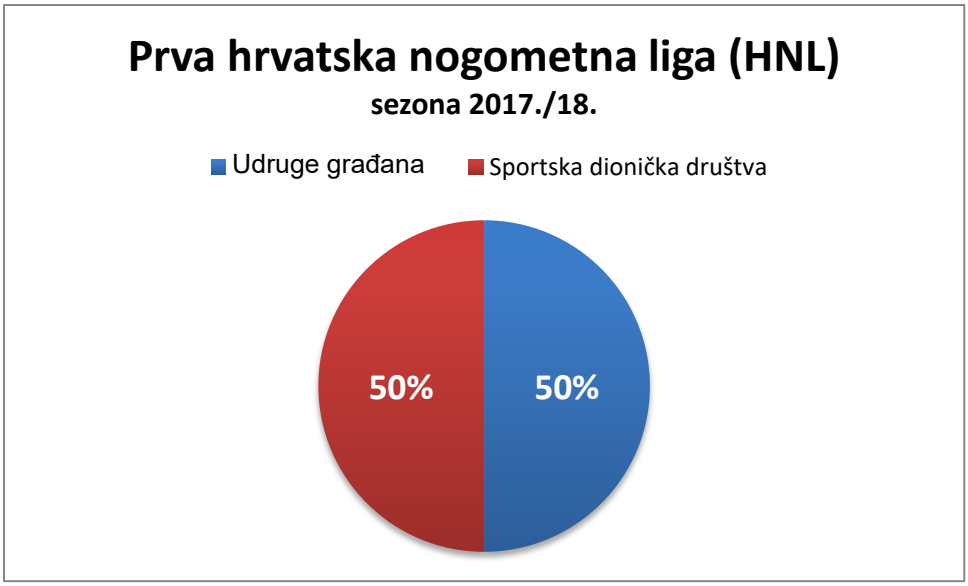
Graf1: Usporedba klubova kao udruga građana i športskih dioničkih društava

Izvor: Prikaz autora

U 2017. godini u RH u prve dvije nacionalne lige nogometni klubovi su i dalje prvenstveno ustrojeni kao udruge građana, dok je svega 7 klubova u I. i II. HNL ustrojeno kao sportska dionička društva, međutim sve više klubova se želi i nastoji preoblikovati u sportska dionička društva.

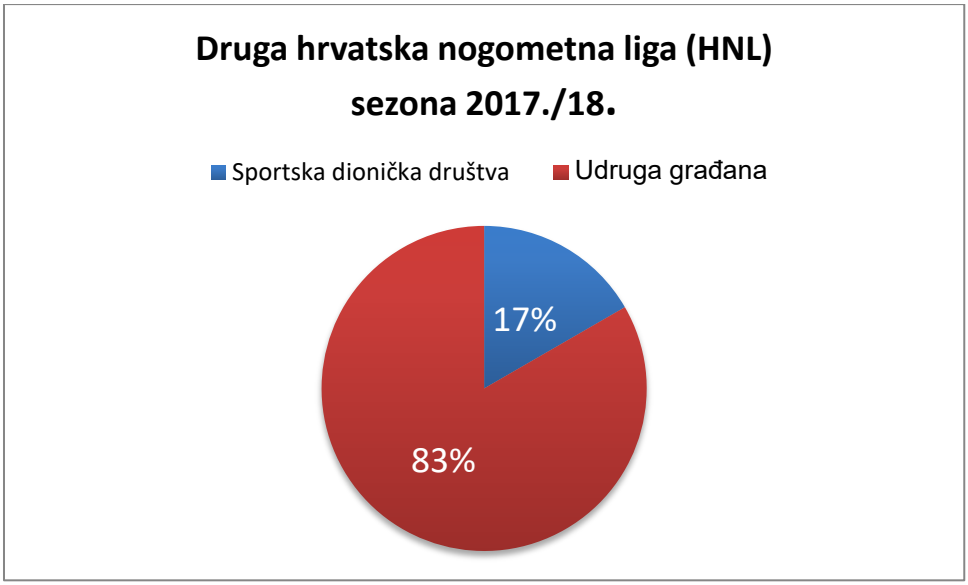
Graf 2: Usporedba klubova s obzirom na pravni oblik u I. HNL

Izvor: Prikaz autora

Što se tiče prve hrvatske nogometne lige u kojoj se natječe deset klubova iz grafa br.2 vidimo da je točno pola, odnosno pet klubova ustrojeno kao sportsko dioničko društvo. Prethodnih godina to nije bio slučaj te su dominirali klubovi ustrojeni kao udruge građane, međutim trend se mijenja i za pretpostaviti je da će u budućnosti u najvišem rangu hrvatskog nogometa biti više klubova ustrojenih kao sportsko dioničko društvo nego udruga građana. Trenutni klubovi ustrojeni kao udruga građana u prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi su: GNK Dinamo, NK Inter Zaprešić, NK Lokomotiva, NK Rudeš i NK Slaven Belupo.

Graf 3: Usporedba klubova s obzirom na pravni oblik u II. HNL

Izvor: Prikaz autora

U drugoj hrvatskoj nogometnoj ligi što se pravnog ustroja tiče iz grafa br. 3 sasvim je drugačija slika u odnosu na prvu hrvatsku nogometnu ligu gdje je taj omjer izjednačen. Ovdje još uvijek prevladavaju klubovi ustrojeni kao udruga građana, čak njih deset od dvanaest. Jedini klubovi u sezoni 2017./2018. ustrojeni kao sportsko dioničko društvo u II.HNL su HNK Hajduk II š.d.d. i HNK Šibenik š.d.d.

Ocjena razine transparentnosti financijskih izvještaja nogometnih klubova u RH s obzirom na njihov pravni oblik napravljena je istraživanjem na uzorku od 22 nogometna kluba koja se natječu ili u prvoj ili drugoj HNL. Za ocjenu razine transparentnosti financijskih izvještaja korišteno je sljedećih pet kriterija:

- ***pravodobna objava financijskih izvještaja***
- ***mogućnost preuzimanja izvještaja***
- ***dostupnost financijskih izvještaja iz prethodnih godina***
- ***izvješća objavljena na službenoj stranici kluba***
- ***kompletnost financijskih izvještaja***

Pravodobna objava financijskih izvještaja podrazumijeva obvezu pravnog subjekta da dostavi financijske izvještaja za javnu objavu do 30. lipnja 2017. za prethodnu godinu. Za klubove ustrojene kao sportska dionička društva provjeriti će se na stranicama FINA-e jesu li klubovi u roku javno objavili svoja financijska izvješća za 2016. godinu. Za klubove organizirane kao udruga građana provjeriti će se jesu li objavili svoje financijske izvještaje u registru neprofitniih organizacija.

Mogućnost preuzimanja izvještaja – ispitati će se je li moguće online preuzeti financijske izvještaje pojedinog promatranog kluba.

Dostupnosti financijskih izvještaja iz prethodnih godina – ukoliko su dostupni izvještaji za prethodne 4 godine promatrani klub ocijenit će se sa ocjenom 5, dok će se sa ocjenom 1 ocijeniti ako su dostupna finanicijska izvješća samo od prethodne godine.

Izvješća objavljena na službenoj stranici kluba – jesu li objavljeni financijski izvještaji na stranicama klubova i koliko ih je lako pronaći, i eventualno preuzeti.

Kompletnost financijskih izvještaja – postoji temeljnih pet izvještaja i ukoliko su svi izvještaji dostupni ocijeniti će se sa ocjenom 5, u suprotnom, nedostatkom pojedinog izvještaja promatrani klub dobiti će ocijenu manje.

Tablica 4: Prikaz rezultata istraživanja za prva tri kriterija

Naziv kluba	Fin. izvješća objavljena na služ. stranicama kluba	Pravodobna objava fin.izvještaja	Mogućnost preuzimanja fin. izvještaja
HNK Hajduk š.d.d.	+	+	DA
NK Istra 1961 s.d.d.	+	+	DA
NK Osijek s.d.d.	-	+	DA
HNK Rijeka s.d.d.	-	+	DA
HNK Cibalia š.d.d.	-	+	DA
GNK Dinamo	-	+	NE
NK Inter Zaprešić	+	+	NE
NK Lokomotiva	+	+	NE
NK Rudeš	-	+	NE
NK Slaven Belupo	-	+	NE
HNK Hajduk II š.d.d.	+	+	DA
HNK Šibenik š.d.d.	-	+	DA
GNK Dinamo II	-	+	NE
HNK Gorica	-	+	NE
NK Dugopolje	-	+	NE
NK Hrvatski Dragovoljac	-	+	NE
NK Kustošija	-	+	NE
NK Lučko	-	+	NE
NK Novigrad	-	+	NE
NK Sesvete	-	+	NE
NK Solin	-	+	NE
NK Varaždin Varaždin	-	+	NE

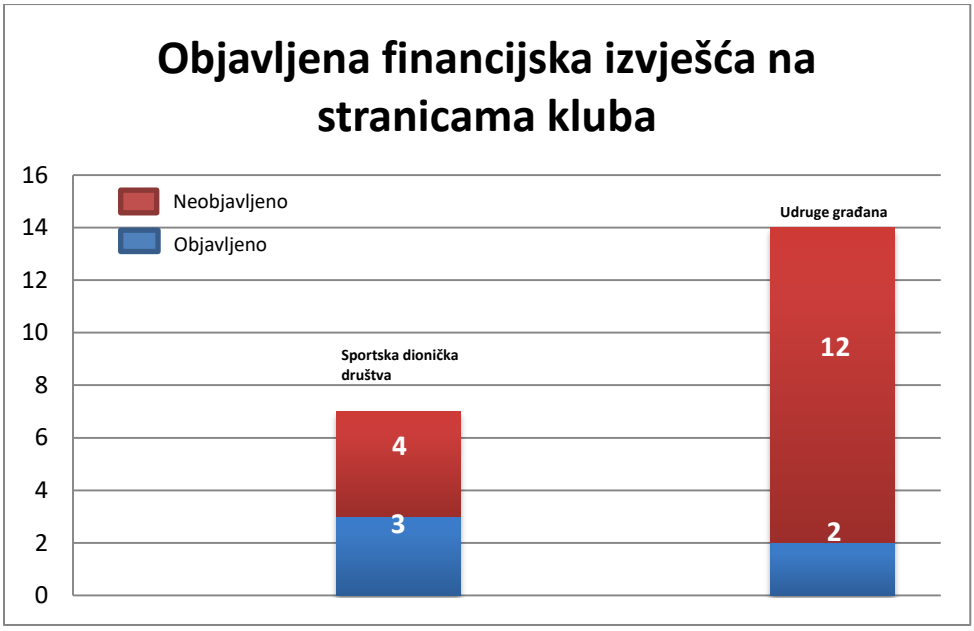
Izvor: Prikaz autora

Financijska izvješća objavljena na službenim stranicama nogometnog kluba ***moguće je pronaći samo na pet službenih stranica svih klubova*** koji se natječu u prve dvije nacionalne lige od kojih HNK Hajduk Split š.d.d. prednjači sa lakoćom pronalaska i preuzimanja financijskih izvještaja sa vlastite službene stranice, što npr. nije slučaj sa nogometnim klubom GNK Dinamo gdje se ne mogu pronaći financijski izvještaji na službenoj stranici kluba. Od ukupno pet pronađenih financijskih izvještaja na službenim stranicama klubova (izuzmemo li HNK Hajduk II koji se uklapa u HNK Hajduk š.d.d.) preostala četiri dolaze iz prve nogometne lige i to dva kluba udružena kao udruga građana i dva kluba udružena kao sportsko dioničko društvo, što znači da su po tom kriteriju ujednačeni ukoliko gledamo samo prvu nogometnu ligu. Isto tako možemo primjetiti kako u drugoj hrvatskoj nogometnoj ligi (izuzev HNK Hajduk II koji je u sklopu matičnog kluba HNK Hajduk) niti jedan drugi klub nema objavljene svoje financijske izvještaje na službenim stranicama kluba, štoviše podatak

koji je nevjerovatan pokazuje da u današnje doba čak četiri kluba iz druge HNL nemaju svoju službenu stranicu (NK Dugopolje, NK Varaždin, NK Solin, NK Novigrad). Nepostojanje službene stranice nogometnih klubova udruženih kao udruga građana dovoljno govori o tome koliko su orijentirani prema zainteresiranoj javnosti, svojim navijačima, te transparentnosti koja se očekuje od njih.

Promatramo li sve klubove koji su objavili financijska izvješća na svojim stranicama u odnosu jesu li udruga građana ili sportsko dioničko društvo onda dolazimo do zaključka kako *klubovi ustrojeni kao sportska dionička društva, njih 43% objavljuje financijske izvještaje na službenoj stranici kluba, dok postotak klubova udruženih kao udruga građana je puno manji i svega 13% nogometnih klubova ustrojeno kao udruga građana ima objavljeno financijske izvještaje na svojim stranicama*. Iz ovog možemo zaključiti kako su sportska dionička društva po kriteriju objave financijskih izvještaja na službenim stranicama transparentnija u odnosu na udruge građana.

Graf 4: Objava financijskih izvještaja na službenim stranicama kluba

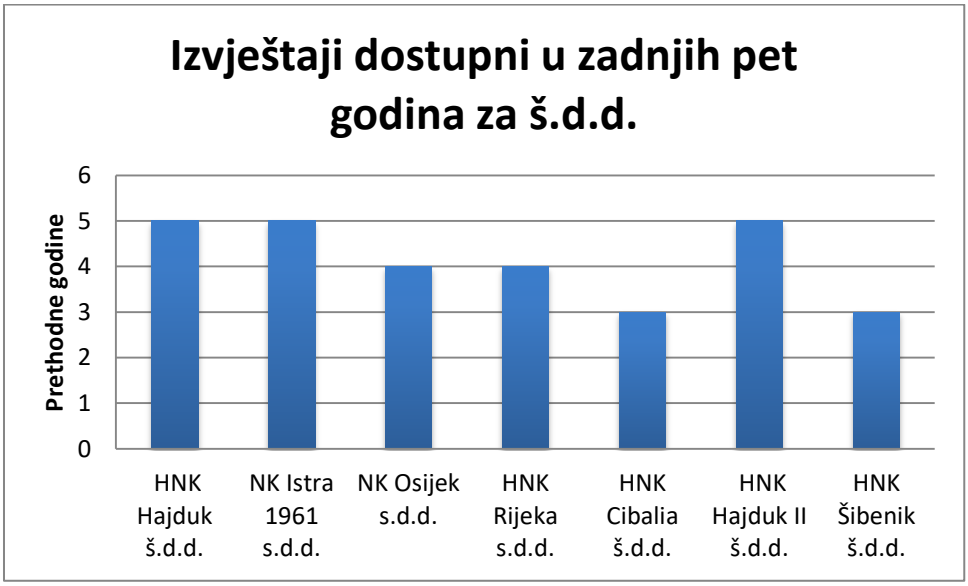
Izvor: Prikaz autora

Pravodobnu objavu financijskih izvještaja su svi promatrani klubovi ispoštovali u 2016. godini, prvenstveno radi toga što im tako Zakoni nalažu pa je i tako GNK Dinamo po prvi puta objavio svoje financijske izvještaje, ali ne i dovoljno opširne.

Što se tiče mogućnosti preuzimanja financijskih izvještaja kod svih športskih dioničkih društava je moguće preuzeti na stranicama FINA-e dok se financijski izvještaji udruge građana ne mogu preuzeti na internetu što isto dokazuje veću fleksibilnost i otvorenost športskih dioničkih društava u odnosu na udruge građana koje ne žele učiniti dostupnima svoje financijske izvještaje ako na to nisu primorani.

Financijske izvještaje za proteklih pet godina možemo pronaći kod nogometnog kluba Hajduk, Istra te Hajduk II, dok NK Osijek i HNK Rijeka imaju dostupne financijske izvještaje za prethodne četiri godine. Klubovi Cibalia i Šibenik imaju dostupne izvještaje za prethodne tri godine.

Graf 5: Dostupnost financijskih izvještaja za prethodnih pet godina

Izvor: Prikaz autora

Promatramo li samo klubove ustrojene kao udrugu građana na grafu br.5 možemo vidjeti da imaju dostupne financijske izvještaje za isključivo prethodne četiri godine, što opet pokazuje da pojedina sportska dionička društva imaju dostupnije financijske izvještaje za više prethodnih godina što omogućava bolju analizu i uvid u poslovanje nogometnog kluba.

Tablica 5: Kompletnost i dostupnost financijskih izvještaja za sve klubove u I. i II. HNL

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Kompletnost finan. izvještaja	22	2	5	2,59	1,098
Dostupnost finan. izvještaja iz prethodnih godina	22	3,0	5,0	4,045	,4857
Valid N (listwise)	22				

Izvor: Prikaz autora

Prema deskriptivnoj statistici na uzorku od 22 kluba koji obuhvaća cijelu prvu i drugu hrvatsku nogometnu ligu prema kriteriju dostupnosti financijskih izvještaja iz prethodnih godina možemo vidjeti da je najmanja vrijednost 3 odnosno možemo reći da svi klubovi u RH imaju najmanje za prethodne tri godine objavljena financijskia izvješća, dok po prosjeku ispada da klubovi u pravilu imaju objavljena izvješća za prethodne četiri godine.

Kompletnost financijskih izvještaja ima srednju vrijednost 2,59 što znači da u prosjeku klubovi u RH imaju objavljena 2 ili 3 temeljena financijska izvještaja od mogućih pet.

Tablica 6: Dostupnost financijskih izvještaja za prethodna razdoblja s obzirom na pravni oblik

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
SDD	7	3,0	5,0	4,143	,8997
Udruge građana	15	4,00	4,00	4,0000	,00000
Valid N (listwise)	0				

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice br. 6 možemo vidjeti kako svi promatrani klubovi ustrojeni kao udruga građana imaju dostupne financijske izvještaje za prethodne četiri godine, dok kod klubova ustrojenih kao sportsko dioničko društvo vidimo da je prosjek malo veći nego kod udruge građana.

Tablica 7: Kompletnost financijskih izvještaja s obzirom na pravni oblik nogometnog kluba

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Sportska dion. dr.	7	2	5	3,86	1,215
Udruge građana	15	2	2	2,00	,000
Valid N (listwise)	0				

Izvor: Prikaz autora

Kompletnost financijskih izvještaja s obzirom na pravni oblik nogometnog kluba iz sljedeće tablice prikazuje kako nogometni klubovi ustrojeni kao udruge građana imaju isključivo objavljena dva financijska izvještaja i to bilancu i račun dobiti i gubitka. Nogometni klubovi ustrojeni kao sportsko dioničko društvo imaju u prosjeku objavljena 3,86 ≈ 4 financijska izvještaja od kojiih se najmanje pojavljuje izvještaj o promjeni kapitala. Možemo zaključiti kako su u ovom kriteriju transparentniji klubovi ustrojeni kao sportsko dioničko društvo jer objavljuju više financijskih izvještaja u odnosu na udrugu građana.

4.3. Potvrđivanje hipoteze

Za potvrđivanje ili odbacivanje postavljenih ciljeva ovoga rada, ali i donošenja rezultata na temelju kojih su se i donijeli konačni zaključci, bila je potrebna statistička metodologija. Za provođenje različitih analiza i prikaza koristio se program SPSS te MS Excel. Za prikazivanje dobivenih rezultata transparentnosti financijskih izvještaja, koristila se deskriptivna statistika iz koje se prikazuju apsolutne i relativne vrijednosti za financijske izvještaje nogometnih klubova u RH s obzirom na njihov pravni oblik. Uz metodu analize koja je zadužena za pojednostavljenje složenih pojmova ili zaključaka koristila se još i metoda dokazivanja pomoću izvođenja pojedinih zaključaka na temelju ranije uvrđenih istinitih stavova[38] (objavljenih izvještaja), te metoda opovrgavanja kao suprotnost dokazivanju, iz razloga što moramo umjesto dokazivanje neke teze pobiti i odbaciti. Komparacija služi za usporedbu sličnosti između dva promatrana objekta.

H0: ***Nogometni klubovi u RH ustrojeni kao udruge građana imaju veću razinu transparentnosti financijskih izvještaja u odnosu na nogometne klubove ustrojene kao sportska dionička društva.***

H1: ***Nogometni klubovi u RH ustrojeni kao udruge građana nemaju veću razinu transparentnosti financijskih izvještaja u odnosu na nogometne klubove ustrojene kao sportska dionička društva.***

[38] Zelenika, R. (2014.): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Sveučilište u Rijeci, Rijeka; str: 334

Rezultati prema određenih pet kriterija od strane autora su sljedeći:

Klubovi ustrojeni kao sportska dionička društva*, njih 43% objavljuje financijske izvještaje na službenoj stranici kluba, dok postotak klubova udruženih kao udruga građana je puno manji i svega 13% nogometnih klubova ustrojeno kao udruga građana ima objavljeno financijske izvještaje na svojim stranicama*. Ovdje se da zaključiti kako veću razinu transparentnosti imaju sportska dionička društva.

Kriterij pravodobne objave financijskih izvještaja zadovoljavaju identično oba pravna oblika te su tu jednaki.

Što se tiče *mogućnosti preuzimanja financijskih izvještaja* rezultati su da se kod sportskih dioničkih društava mogu preuzeti financijski izvještaji preko stranice FINA-e, dok kod udruge građana to nije moguće. Ovdje su također po ovom pitanju transparentnija sportska dionička društva.

Dostupnost izvještaja za prethodnih pet godina prikazuje kako svi klubovi ustrojeni kao udruga građana imaju obavljena financijska izvješća za četiri protekle godine dok kod športskih dioničkih društava postoje klubovi koji imaju samo za prethodne tri godine objavljena finacnijska izvješća ali i klubovi koji imaju za proteklih pet godina objavljena financijska izvješća.

Kriterij kompletnosti financijskih odnosno set izvještaja pokazuje kako udruge građana imaju u pravilu dva objavljena od mogućih pet financijskih izvještaja i to račun dobiti i gubitka te bilancu. Kod sportskih dioničkih društava u pravilu klubovi imaju objavljena četiri financijska izvješća od kojih najmanje se objavljuje izvješće o promjeni kapitala. Ovdje isto možemo zaključiti kako više izvještaja objavljuju sportska dionička društva u odnosu na udrugu građana.

Na temelju unaprijed zadanih pet kriterija i dobivenih rezultata možemo zaključiti kako odbacujemo HO hipotezu, odnosno da udruge građana nemaju veću razinu transparentnosti u odnosu na sportska dionička društva.

Rezultati pet kriterija su pokazali da u 4 kriterija daleko bolje pokazatelje imaju sportska dionička društva u odnosu na udrugu građana.

5. UTJECAJ NOVOG ZAKONA O SPORTU NA RAZINU TRANSPARENTNOSTI FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA

5.1. Definicija i osnove Zakona o sportu

Ovim se Zakonom uređuju: sustav sporta i sportske djelatnosti, stručni poslovi u sportu, sportska natjecanja, financiranje sporta, nadzor i ostala pitanja od značaja za sport.[39]

Novi Zakon o sportu donosi značajne izmjene na 4 osnovne razine. Jedna od najznačajnijih novina je da neovisno o obliku u kojem je organiziran klub. Da li je to udruga ili sportsko dioničko društvo, svi moraju transparentno prikazati svoje financijske rezultate. Treba naglasiti kako su HNK Hajduk, Torcida i udruga Naš Hajduk glavni kreatori u suradnji sa pravnim stručnjacima novih izmjena koje obuhvaća novi Zakon o sportu.

Prije stupanja novog Zakona o sportu svako sportsko dioničko društvo bilo je dužno objaviti financijski izvještaj i bilancu sa komentarima revizora, dok udruge građana nisu, što dovoljno govori o tadašnjoj transparentnosti pojedinih klubova.

Neke od važnijih promjena koje donosi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu su sljedeće:

U članku 13. iza stavka 3. dodaje se stavak 4. koji glasi:

Osoba kojoj je posljednje tri godine pravomoćno kažnjena za prekršaj u sportu i na sportskim natjecanjima prema odredbama ovoga Zakona i posebnih propisa kojima se propisuju prekršaji u sportu i na sportskim natjecanjima, ne može organizirati i voditi sportska natjecanja, obavljati stručne poslove u sportu, sudjelovati u radu skupštine ili tijela upravljanja sportske udruge ili trgovačkog društva niti može biti ovlaštena za zastupanje te pravne osobe.[40]

[39] Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, čl. 1. st. 1
[40] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu NN 85/2015 čl. 1 st. 1

U članku 47. iza stavka 6. dodaju se novi stavak 7. i stavak 8. koji glase:[41]

(7) Skupština je najviše tijelo nacionalnoga sportskog saveza u kojem svaki član ima pravo na najmanje jedan glas, na način utvrđen statutom.

(8) Iznimno, skupštinu nacionalnoga sportskog saveza osnovanog u sportu u kojem najmanje polovina sportskih klubova koji sudjeluju u najvišem stupnju nacionalnoga sportskog natjecanja imaju profesionalni status u smislu članka 24. ovoga Zakona, čine:

- predstavnik pojedinoga županijskoga sportskog saveza odnosno Sportskoga saveza Grada Zagreba s jednim glasom,
- predstavnik pojedinoga sportskoga kluba koji sudjeluje u najvišem stupnju nacionalnoga sportskog natjecanja s dva glasa,
- predstavnici sportskih klubova koji sudjeluju u nižim stupnjevima natjecanja od najvišega stupnja nacionalnoga sportskog natjecanja, na način utvrđen statutom i
- predstavnik udruženja sportaša i trenera koji sudjeluju u najvišem stupnju nacionalnoga sportskog natjecanja, na način utvrđen statutom.«

Iza članka 76. dodaje se članak 76.a koji glasi:[42]

(1) Pravne osobe u sustavu sporta ***obvezne su javno objavljivati godišnje financijske izvještaje*** sukladno odredbama ovoga Zakona te posebnih propisa kojima je uređeno područje financijskog poslovanja i računovodstva.

(2) Pravna osoba u sustavu sporta obvezna je objaviti godišnje financijske izvještaje na svojim mrežnim stranicama, u roku od petnaest dana od dana predaje financijskog izvještaja Ministarstvu financija, odnosno drugoj instituciji koju Ministarstvo financija ovlasti za zaprimanje i obradu financijskih izvještaja, ako njezin godišnji proračun *iznosi najmanje pet milijuna kuna* u poslovnoj godini za koju se godišnji financijski izvještaji sastavljaju.

(3) Odredbe ovoga članka na odgovarajući način se primjenjuju na sve oblike udruživanja određene Zakonom.

[41] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu NN 85/2015 čl. 1 st. 3
[42] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu NN 85/2015 čl. 1 st. 7

5.2. Analiza doprinosa transparentnosti

Prije donošenja novog Zakona o sportu, a prema prijašnjom, sportska dionička društva bila su obvezna javno objavljivati svoja financijska izvješća sa komentarom revizora, dok udruge građana nisu to trebale. Za primjer, nogometni klub Dinamo, ustrojen kao udruga građana nije trebao objavljivati svoja financijska izvješća iako je bio klub sa najvećim prihodima i budžetom. Posljedica netransparentnosti takvih klubova ogleda se u mnogobrojnim sudskim procesima koji se trenutačno vode upravo zbog manipuliranja i kršenja Zakona. Može se reći da je i prijašnji Zakon omogućavao prostor za mnogobrojne manipulacije budući da udruge građana nisu trebale objavljivati svoja financijska izvješća.

Treba naglasiti kako se pružao ogroman otpor u donošenju novog Zakona o sportu te se pokušavalo na razne načine nastojati da se isti nikada i ne izglasa. Unatoč svim opstrukcijama Zakon o sportu se izglasao i između ostaloga primorao sve klubove u RH koji imaju godišnje prihode veće od 5 milijuna kuna da javno objavljuju svoja izvješća.

Slika 5: Ilustracija vodiča Zakona o športu

Izvor: Yumpu, https://www.yumpu.com

Za donošenje zaključka hipoteze doprinosi li novi Zakon o sportu nije bilo potrebno empirijsko istraživanje budući da su za 2016. godinu svi nogometni klubovi objavili svoja financijska izvješća te se uskladili sa novim Zakonom o sportu.

H0: *Novi Zakon o sportu ne doprinosi većoj razini transparentnosti financijskih izvještaja nogometnih klubova u Republici Hrvatskoj*

H1: *Novi Zakon o sportu doprinosi većoj razini transparentnosti financijskih izvještaja nogometnih klubova u Republici Hrvatskoj*

U konačnici možemo iz prije navedenih podataka u radu zaključiti (prihvatiti hipotezu H1) kako novi Zakon o sportu doprinosi većoj razini transparentnosti financijskih izvještaja nogometnih klubova u RH, međutim i dalje postoji prostor da se transparentost poveća na način:

- da svi klubovi, bez obzira na pravno ustrojstvo moraju objaviti kompletna financijska izvješća
- da se granica kod koje klub ima preko 5 milijuna kuna prihoda mora objaviti financijska izvješča, smanji na 1 milijun kuna prihoda
- poticanje preustroja iz oblika udruge građana u sportsko dioničko društvo
- ograniči mandat vođenja nogometnog kluba ustrojenog kao udruga građana na 5 godina

6. ZAKLJUČAK

Nogomet kao igra koja uveseljava milijune ljudi na Zemlji trebala bi težiti da bude što jednostavnija i pristupačnija „malom“ čovjeku, međutim danas je nogomet prvenstveno veliki biznis gdje se svaki dan događaju ogromne novčane transakcije i gdje prevladavaju različiti interesi. Možemo reći da se nogomet upravo zbog toga udaljio od navijača, od onoga zbog kojeg i postoji ovaj sport i zbog kojeg dugoročno ne može uspjeti. Problemi koji se javljaju u hrvatskom nogometu su pitanje ustrojstva kluba, gdje za jedan pravni oblik postoje jedne zakonske i računovodstvene regulative dok za drugi pravni oblik postoje sasvim druge zakonske i računovodstvene regulative. Javljaju se problemi vezani uz računovodstvene politike i porezne obveze, ali i subvencije koje se dobivaju od institucija javnog sektora. Sve ove manjkavosti često rezultiraju i lošom transparentnošću nogometnih klubova.

Upravo je jedan od glavnih zadataka transparentnosti poduzeća da osigura vjerodostojne i kvalitetne informacije vanjskim korisnicima kako bi mogli imati što jasniju sliku o trenutnom stanju u poduzeću te predodžbu o rezultatima koji se mogu očekivati u skorašnjoj budućnosti. Najvažniji kriterij za transparentnost poduzeća uzima dostupnost financijskih izvještaja pojedinog poduzeća koji je korišten i u ovom radu.

Razlog što je uzeta ova tema za diplomski rad su anomalije koje se događaju u hrvatskom nogometu. Primjerice, još prije par godina događala se situacija da pojedini klub generira izlazne transfere u stotinama milijuna kuna, a da pritom nije dužan objaviti svoje financijske izvještaje samo zato što je organiziran kao udruga građana, dok za razliku od udruge, klubovi organizirani kao sportsko dioničko društvo su primorani zakonskim regulativama objavljivati svoja financijska izvješća i ponašati se kao pravi gospodarski subjekt što kod udruge nije slučaj. Svima je jasno da klubovi dugoročno ne mogu opstati kao udruga građana jer se više ne vode društveno korisnim interesima, već privatno profitnim interesima gdje se kod pojedinih nogometnih klubova udruženih kao udruga građana zanemaruju osnovna prava članova da biraju i budu birani u različita tijela udruga.

U radu se nastojalo kroz zadane kriterije istražiti jesu li udruge građana transparentnije u odnosu na dionička društva, budući da je pretpostavka da se udruge ne smiju voditi profitnim ciljevima niti primarno obavljati gospodarsku djelatnost te biti otvorene prema javnosti i promicati društvene interese radi boljitka cijelokupne zajednice. Međutim, u istraživanju, pokazalo se suprotno, odnosno da su udruge građana manje dostupne zainteresiranoj javnosti i manje transparentne u odnosu na sportsko dioničko društvo. Razlog možda leži u tome da i do danas unatoč novom Zakonu o sportu udruge građana nisu toliko pritisnute da moraju imati dostupnija, kompletnija i detaljnija financijska izvješća iako se po svom poslovanju u ničemu ne razlikuju od sportskih dioničkih društava koja su osnovana sa ciljem obavljanja gospodarske djelatnosti. U konačnici, klub koji je ustrojen kao udruga građana je samo formalno udruga dok se po ničemu drugome ne razlikuje od bilo kojeg drugog sportskog dioničkog društva, osim što koristi benefite zbog svog ustrojstva kao udruge građana, a to su: manja zakonska regulativa, manje porezno opterećenje, netransparentnost, korištenje subvencija i sl.

Rezultati po pet kriterija su pokazali, da u četiri kriterija imaju bolje pokazatelje (rezultate) sportska dionička društva u odnosu na udrugu građana, dok su jednaki po kriteriju objave financijskih izvještaja za prethodnu godinu. Što znači, da udruga po niti jednom kriteriju nije transparentnija i otvorenija u odnosu na sportsko dioničko društvo. Zapravo se javlja paradoks da je privatni kapital i privatno vlasništvo transparentnije u svojim financijskim izvještajima u odnosu na udrugu građana koja bi se po svom obliku trebala prvenstveno voditi ispunjenu društvenih i opće korisnih neprofitnih ciljeva, a ne da se vodi profitnim interesom skrivajući se od javnosti i iskorištavajući zakonske norme kako ne bi morali biti što otvoreniji prema javnosti što je slučaj kod nogometniih klubova ustrojenih kao udruge, gdje zapravo imaju jednog vlasnika i ne dopuštaju tako lako pristup svim drugim zainteresiranim iako bi to morale.

LITERATURA

1. A. P. Robson: Essential Accounting for Managers, Cassel Publisher Ltd., London, 1988., str. 99.
2. Aljinović Barač, Ž., (2014): Računovodstvo novčanih tijekova, nastavni materijali s predavanja, Ekonomski fakultet Split, ak. godina 2016./2017
3. Bajo, A., Primorac, M.: Poslovanje nogometnih klubova u RH, 2016., str. 2, 7
4. Dropulić, I. (2011): Menadžersko računovodstvo I, nastavni materijali, EFST, Split
5. E.G.Flamholtz, M.A.Daimond, D.T.Flamholtz: Financial Accounting, Macmillian Publishing Company, New York, 1986., str. 157
6. Glasnik HNS-a (2007): Pravilnik o nogometnim natjecanjima. Zagreb: Glasnik HNS., 05/17: str. 1-2, 3, 4,
7. Ivkošić, M., Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 2/2010., str. 366-368, 369-375
8. R. M. S. Wilson - G. McHugh: Financial Analysis - A Managerial Introduction, str. 20.
9. Škrobar, D. (2008.): Seminarski rad iz Pravila nogometne igre: str.7.
10. UEFA statut, 2014, čl. 1. st. 1., čl. 2. st. 1., čl. 5. st. 1.
11. Vujević, I: (2009): Analiza financijskih izvještaja, ST-tisak,Split, str. 30, 45
12. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu NN 85/2015 čl. 1 st. 1
13. Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, čl. 1., čl. 17., st.1
14. Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, čl. 1. st. 1, čl. 4. st. 1, čl. 76. st. 2
15. Zelenika, R. (2014.): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Sveučilište u Rijeci, Rijeka; str: 334
16. Žager, K., Žager L., (2008): Analiza financijskih izvještaja, MASMEDIA, Zagreb, str. 56, 57,
17. Žager, K., Žager, L. (1996): Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija, Velegraf d.d., Zagreb, str. 82-83, 84, 95, 97, 102, 104, 110, 243-244

IZVORI SA INTERNETA

1. http://hns-cff.hr/
2. http://www.fina.hr/
3. http://www.rrif.hr/
4. https://www.hrvatskitelekom.hr/

POPIS TABLICA

Tablica 1: Primjer računa dobiti i gubitka od HNK Hajduk Split za 2016. 26
Tablica 2: Tržišna vrijednost nogometnih klubova I. HNL u sezoni 17./18. 33
Tablica 3: Vrijednost momčadi za razdoblje 2010. – 2017. 34
Tablica 4: Prikaz rezultata istraživanja za prva tri kriterija 40
Tablica 5: Kompletnost i dostupnost financijskih izvještaja za sve klubove u I. i II. HNL 43
Tablica 6: Dostupnost financijskih izvještaja za prethodna razdoblja s obzirom na pravni oblik 43
Tablica 7: Kompletnost financijskih izvještaja s obzirom na pravni oblik nogometnog kluba 44

POPIS GRAFOVA

Graf 1: Usporedba klubova kao udruga građana i športskih dioničkih društava. 37
Graf 2: Usporedba klubova s obzirom na pravni oblik u I. HNL. 37
Graf 3: Usporedba klubova s obzirom na pravni oblik u II. HNL 38
Graf 4: Objava financijskih izvještaja na službenim stranicama kluba 41
Graf 5: Dostupnost financijskih izvještaja za prethodnih pet godina 42

POPIS SLIKA

Slika 1: Službeni logotip Hrvatskog nogometnog saveza 7
Slika 2: Pregled osvojenih nacionalnih i kup prvenstava po klubovima 9
Slika 3: Službeni logo za sezonu 2017./18. 10
Slika 4: Grbovi klubova koji se natječu u Hrvatski telekom prvoj ligi, sezona 2017./2018. 10
Slika 5: Ilustracija vodiča Zakona o športu 49

SAŽETAK

Nakon što su se prikupili podaci prema unaprijed zadanim kriterijima i usporedili među nogometnim klubovima koji se natječu u prvoj i drugoj hrvatskoj nogometnoj ligi s obzirom na njihov pravni oblik došlo se do rezultata da su više transparentnija sportska dionička društva u odnosu na udrugu građana. U uzorak je uzeto ukupno 22 kluba koja se natječu u prva dva ranga nacionalnog prvenstva i raspoređena s obzirom jesu li udruga građana ili športsko dioničko društvo. Pa tako od 22 promatrana nogometna kluba, 7 ih je ustrojeno kao sportsko dioničko društvo, od čega 5 u I. HNL što čini polovicu klubova, te samo dva od ukupno dvanaest koliko ih se natječe u II. HNL. Nogometnih klubova u RH u prve dvije nacionalne lige ustrojenih kao udruga građana postoji petnaest. Od svih promatranih klubova za razinu transparentnosti financijskih izvještaja može se reć kako HNK Hajduk Split š.d.d. ima najtransparentnije poslovanje u RH s obzirom na lakoću dostupnosti i detaljnosti svojih financijskih izvještaja koji su objavljeni u cijelosti, svih pet temeljnih te konsolidirani. Sportska dionička društva pokazala su se puno transparentnija u odnosu na udrugu građana pa tako 43% sportskih dioničkih društava objavljuje svoje financijske izvještaje na službenim stranicama kluba, dok samo 13% nogometnih klubova ustrojenih kao udruga građana objavljiva svoje financijske izvještaje na službenoj stranici od kluba. Štoviše, kod udruga građana postoje i klubovi koji nemaju svoju službenu stranicu. Također, udruge građana objavljuju u pravilu samo 2 financijska izvještaja i to bilancu te račun dobiti i gubitka, dok u prosjeku športska dionička društva objavljuju 4 financijska izvještaja od ukupno 5 temeljnih. Novim Zakonom o sportu nastojalo se ispraviti anomalije u hrvatskom nogometu međutim i dalje su nedovoljno „pritisnuti“ nogometni klubovi kao udruge građana da objavljuju svoja financijska izvješća i budu transparentniji u svom poslovanju.

Ključne riječi: sportsko dioničko društvo, udruga građana, transparentnost financijskih izvještaja

SUMMARY

After compiling the data according to the predefined criteria and comparing them among the football clubs competing in the first and second Croatian soccer league with regard to their legal form, they came to the result that they are more transparent sports companies than the citizen's association. In the sample were taken 22 clubs that compete in the first two rankings of the national championship and are deployed considering whether they are an association of citizens or a sports association. So, of the 22 watched football clubs, seven are set up as a sports joint-stock company, out of which 5 in I. HNL, which makes up half of the clubs, and only two out of a total of twelve as they compete in II. HNL. The Football Clubs in the Republic of Croatia in the first two national leagues formed as a citizen's association are fifteen. Of all the observed clubs for the level of transparency of the financial statements it can be said that HNK Hajduk Split š.d.d. has the most transparent business in the Republic of Croatia with regard to the ease of availability and detail of its financial statements that are fully disclosed, all five basic and consolidated. Sports-based companies have shown a lot more transparency in relation to a citizen's association, so 43% of sports-related companies publish their financial statements on the club's official website, while only 13% of football clubs established as a citizen's association publish their financial statements on the official website of the club. Moreover, there are clubs that do not have their own official website with citizens' associations. In addition, only two financial statements, such as the balance sheet and the profit and loss account, are publicly disclosed by public companies, while on average, sports companies publish 4 financial statements of a total of 5 issues. The new Sports Act sought to correct the anomalies in Croatian football, however, are still insufficiently "pressurized" football clubs as citizen associations to publish their financial statements and be more transparent in their business.

Key words: sports-based company limited by shares, citizen's association, transparency of financial reports.